

KARELIA-AMMATTIKORKEAKOULU
Liiketalouden koulutus

Anniina Pitkänen

KARELIA-AMMATTIKORKEAKOULUN OPISKELIJOIDEN
TALOUSTAIDOT

Opinnäytetyö
Toukokuu 2019

OPINNÄYTETYÖ
Toukokuu 2019
Liiketalouden koulutus

Tikkarinne 9
80200 JOENSUU
+358 13 260 600 (vaihde)

Tekijä
Anniina Pitkänen

Nimeke
Karelia-ammattikorkeakoulun opiskelijoiden taloustaidot

Toimeksiantaja
Karelia-amk

Tiivistelmä

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli kartoittaa, millaisella tasolla Karelia-ammattikorkeakoulun opiskelijoiden taloustaidot ovat. Taloustaitoja kartoitettiin kysymyksillä talouden suunnittelusta, säästämisestä ja maksuvaikeuksista. Lisäksi tutkimuksen tuloksia verrattiin aikaisemmin samasta aihepiiristä tehtyihin tutkimuksiin.

Tutkimusmenetelmänä käytettiin kvantitatiivista eli määrällistä tutkimusmenetelmää. Tutkimus toteutettiin opiskelijoille internet-kyselynä, joka lähetettiin heille sähköpostilla. Kyselytutkimuksen tuloksia analysointiin prosenttein sekä suodatettiin taustamuuttujien mukaan. Tuloksissa on tuotu esille vain tilastollisesti merkittävät taustamuuttujat.

Tutkimuksen tuloksista voidaan päätellä, että Karelia-ammattikorkeakoulun opiskelijoiden taloustaidot ovat hyvällä tasolla. Opiskelijat suunnittelevat talouttaan, säästävät säännöllisesti eikä heillä ole merkittävästi maksuvaikeuksia. Lisäksi maksuhäiriömerkintöjen määrä on opiskelijoiden keskuudessa erittäin pieni. Tutkimuksen mukaan opiskelijoiden taloustaitojen parantamiselle ei ole tarvetta.

Kieli
suomi

Sivuja 66
Liitteet 1
Liitesivumäärä 6

Asiasanat

Talouden suunnittelu, säästäminen, maksuvaikeudet, maksuhäiriömerkintä.

THESIS
May 2019
Degree Programme in Business
Economics

Tikkarinne 9
80200 JOENSUU
FINLAND
+ 358 13 260 600 (switchboard)

Author
Anniina Pitkänen

Title
Finance Management Skills of Students at Karelia University of Applied Sciences

Commissioned by
Karelia UAS

Abstract

The purpose of this thesis was to survey finance management skills of students at Karelia University of Applied Sciences. Finance management skills were surveyed with questions on financial planning, saving and payment difficulties. In addition, the results of the study were compared to the previous studies on the same subject.

The study was conducted using quantitative research methods. It was carried out as an internet survey, which was sent to the students by email. The data of the study were filtered by background variables and the results were presented as percentages. The results show only statistically significant background variables.

It was concluded that the finance management skills of students of Karelia University of Applied Sciences are at a good level. Students are planning their finance and saving regularly and they do not have significant payment difficulties. In addition, the number of payment defaults is very low among students. According to the study, students' finance management skills do not need improvement.

Language

Finnish

Pages 66

Appendices 1

Pages of Appendices 6

Keywords

Financial planning, saving, payment difficulties, payment default.

Sisältö

1	Johdanto	5
1.1	Opinnäytetyön taustaa	5
1.2	Aikaisemmat tutkimukset	6
1.3	Opinnäytetyön tavoitteet ja rajaukset	8
2	Talouden suunnittelu ja säästäminen	8
2.1	Opiskelijoiden tulot	8
2.2	Talouden suunnittelu	9
2.3	Talouden suunnittelun työkalut	10
2.4	Säästämisen eri muodot	11
2.4.1	Tilisäästäminen	12
2.4.2	ASP-tili	12
2.4.3	Rahastot	13
2.4.4	Eläke- ja sijoitusvakuutus	14
2.5	Vakuudettomat luotot	15
3	Maksuvaikeudet ja niiden seuraukset	17
3.1	Maksuvaikeuksien syyt	17
3.2	Maksuhäiriömerkintä	18
3.3	Maksuhäiriömerkinnän seuraukset	20
3.4	Velkajärjestely	21
3.5	Apua talousongelmiin	22
3.6	Ennaltaehkäisevä toiminta	24
4	Tutkimuksen tarkoitus, menetelmä ja toteutus	25
4.1	Opinnäytetyön tarkoitus	25
4.2	Opinnäytetyön menetelmä	26
4.3	Tutkimuksen toteutus	27
5	Tulokset	28
5.1	Taustamuuttajat	28
5.2	Talouden suunnittelu	34
5.3	Maksuvaikeudet ja niiden seuraukset	44
5.4	Apua talouden hallintaan	50
5.5	Tulosten vertaaminen aikaisempiin tutkimuksiin	55
6	Johtopäätökset ja pohdinta	59
6.1	Johtopäätökset	59
6.2	Pohdinta	62
	Lähteet	64

Liitteet

Liite 1 Kyselylomake

1 Johdanto

1.1 Opinnäytetyön taustaa

Viime vuosina mediassa ja kahvipöydissä on ollut huolena erityisesti suomalaisten nuorten taloustaitojen heikentyminen. Taloustaitojen heikentyminen näkyy mm. kasvavina maksuhäiriömerkintöinä ja tätä kautta luottotietojen menetyksenä. Suomen Asiakastieto Oy:n tilastojen mukaan Suomessa oli maksuhäiriömerkintöjä 31.3.2019 yhteensä 383 500 henkilöllä. Maksuhäiriömerkinnät ovat yleisimpiä miehillä kuin naisilla kaikissa ikäluokissa. Pohjois-Karjalassa maksuhäiriömerkintä on Asiakastiedon maakuntakohtaisten tilastojen mukaan 7,2 prosentilla 18 vuotta täyttäneistä. (Asiakastieto 2019.)

Tätä nykyä maksaminen on tehty erittäin helpoksi, ja erilaisia kulutusluottoja tai pikavippejä ei ole vaikea saada. Nämä voivat osaltaan selittää maksuhäiriömerkintöjen kasvua. Kun raha on digitaalisessa muodossa, on sitä helppoa käyttää verkko-ostoksissa muutamalla klikkauksella tai kaupan kassalla lähimaksulla vain heilauttamalla korttia maksupäätteellä. Rahan kulumista ei tällöin huomaa samalla lailla kuin käteisen häviämistä lompakosta. Toisaalta taas rahanmenoa on digitalisaation myötä helpompi seurata pankkien mobiilisovellusten kautta. Halutessaan tilin saldon saa tarkistettua nopeasti ennen maksutapahtumaa.

Kasvat ongelmat taloudenhallinnassa tarkoittavat luonnollisesti sitä, että apua on tarjottava niille, jotka sitä tarvitsevat. Oman henkilökohtaisen talouden hallintaan on saatavilla apua oman kunnan talous- ja velkaneuvonnasta maksutta. Talous- ja velkaneuvonnan asiantuntijat auttavat tilanteen kartoittamisessa, talouden suunnittelussa ja sovintoratkaisuehdotusten laatimisessa. Apua saa myös velkajärjestelyn hakemiseen käräjäoikeudelta, maksuohjelman sekä muiden selvitysten ja asiakirjojen laadintaan. (Oikeus 2019). Lisäksi talousongelmiin voi saada apua esimerkiksi takuusäätiöltä, erilaisilta järjestöiltä ja yhdistyksiltä, seurakunnalta ja omasta pankista.

1.2 Aikaisemmat tutkimukset

Finanssiala ry (entinen Finanssialan keskusliitto) on tutkinut kotitalouksien rahankäyttöä vuodesta 1979 lähtien 1–2 vuoden välein. Vuodesta 2003 alkaen tutkimuksen haastattelut on tehty puhelimitse mannersuomalaisille 15–79-vuotiaille henkilöille. Vuonna 2017 on haastateltu yhteensä 2500 henkilöä. Aiheena tutkimuksessa on säästäminen, luotonkäyttö ja maksutavat sekä vuoden 2017 tutkimuksessa uusina aihealueina internetissä tehtyjen ostosten maksutavat, lähimaksun käyttäminen ja henkilökohtaisen pankkipalvelun tarve ja ajankohta. Tutkimuksen tuloksia verrataan aina edellisen tutkimusten tuloksiin. (Finanssiala ry. 2017, 7.)

Finanssiala ry:n tutkimuksen (2017, 3–6) yhteenvedon mukaan suunnitelmallisuus oman talouden hoidossa on lisääntynyt ja kiinnostus säästämistä ja sijoittamista kohtaan kasvanut edellisestä tutkimuksesta. Erityisesti rahasto- ja osakesijoittaminen on lisääntynyt. Säästämisen osalta tilisäästäminen on yhä suosituin säästämisen muoto alhaisista tilin koroista huolimatta. 52 prosentilla suomalaisista on lainaa, lainanottajilla on keskimäärin muita parempi tulotaso ja lisäksi heillä on talouden puskurina toimivia säästöjä ja sijoituksia. Kulutusluottoja tutkimuksen mukaan on puolestaan joka neljännellä suomalaisella ja yleisimmin luotto on otettu pankista. Verkkopankin käyttäjistä 23 prosentin kerrotaan käyttävän verkkopankkia jollakin mobiililaitteella ja matkapuhelin on nykyisin suosituimpi kuin tablet-laite. Henkilökohtaista neuvontapalvelua säästämiseen, sijoittamiseen, lainoihin ja vakuutuksiin haluaa 44 prosenttia.

Helsingin yliopiston valtiotieteellinen tiedekunta on puolestaan vuonna 2016 julkaissut tutkimuksen nuorten aikuisten velat, velkaongelmat ja keinot talouden tasapainottamiseksi. Tutkimus on toteutettu kyselytutkimuksena 18–35-vuotiaille, ja vastauksia on tullut 1019 kappaletta. Tutkimuksen johtopäätösten mukaan yllättävät menot voivat aiheuttaa velkaongelmia, jos rahaa ei ole säästössä ja velkaantuminen usealle eri taholle vaikeuttaa velkaongelmia. Tuloksissa on noussut myös esille läheisten taloudellinen apu, ja suurin osa alle

25-vuotiaista vastaajista on saanut taloudellista apua vanhemmilta tai muilta läheisiltä. Tutkimuksen mukaan miehet suunnittelevat enemmän omaa talouttaan, mutta naiset tekevät enemmän konkreettisia tekoja taloudellisen tilanteen parantamiseksi. Naiset myös uskaltavat keskustella enemmän maksuvaikeuksista. Tutkijat tuovatkin esille, että talousongelmia pitäisi tuoda enemmän julkiseen keskusteluun, jotta ongelmat voisivat ratketa nopeammin. Lisäksi tutkijoiden mukaan nuorten aikuisten tietoisuutta auttavista tahoista pitäisi lisätä ja heidän tulisi ottaa enemmän vastuuta omasta taloudesta. (Majamaa & Rantala 2016, 52–53).

Majamaan & Rantalan tutkimuksessa on tarkasteltu aihepiiriä laajasti monesta eri näkökulmasta, ottaen huomioon myös sosiaalisen näkökulman. Kysely koostuu useasta eri aihealueesta, joita ovat taustatiedot, asuminen, elämäntilanne ja siinä tapahtuneet muutokset, velan kartoittaminen, internetin käyttö tiedonhaussa, muuta apua maksuvaikeuksiin, kuluttaminen ja taloudenhallinta sekä niihin liittyviä asenneväittämiä, läheisiltä saatu taloudellinen tuki, oma ja vanhempien koulutus sekä taloudellinen tilanne. (Majamaa & Rantala 2016, 1–14).

Lisäksi Turun ammattikorkeakoulun opiskelija Minna Alhonen on tehnyt vuonna 2018 opinnäytetyön nuorten aikuisten maksuhäiriömerkinnöistä sekä niiden syistä ja seurauksista. Opinnäytetyön tiivistelmän mukaan tutkimus maksuhäiriömerkinnöistä on tehty kyselytutkimuksena Facebookin kautta 18–29-vuotiaille nuorille aikuisille, ja vastausten määrä on ollut 1128 kappaletta. Kyselytutkimuksen mukaan maksuhäiriömerkintöjen esiintyvyys kohderyhmässä on korkealla tasolla (17,6 %) ja tietämystä maksuhäiriömerkinnästä tulisi lisätä. (Alhonen 2018, 2, 37.)

1.3 Opinnäytetyön tavoitteet ja rajaukset

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on kartoittaa, millaisella tasolla Karelia-ammattikorkeakoulun opiskelijoiden taloustaidot ovat. Taloustaitoja kartoitetaan kysymyksillä talouden suunnittelusta, säästämisestä ja maksuvaikeuksista. Säästämisen tuotteissa on mukana rahastot, mutta ei osakkeita. Osakkeet jätettiin pois säästämisen tuotteista, koska niihin liittyy enemmän riskejä ja kyse on enemmän sijoittamisesta. Lisäksi tarkoituksena on selvittää hieman arvoja ja asenteita sekä millaista ohjausta tai neuvoa opiskelijat ovat henkilökohtaisen talouden hallintaan saaneet. Käsitykseni mukaan vastaavaa opinnäytetyötä ei ole oppilaitoksessamme toteutettu. Lisäksi tässä työssä tuodaan esille, mistä voi saada apua talousongelmiin.

Taloustaitojen selvittäminen on perustietojen lisäksi rajattu kysymyksiin talouden suunnittelusta, maksuvaikeuksista ja talousneuvonnasta. Aihe on melko tiukasti rajattu, sillä muuten kokonaisuudesta tulisi liian laaja. Aihetta tarkastellaan lähinnä liiketalouden näkökulmasta ja siitä jätetään pois esimerkiksi talousongelmien vaikutus mielenterveyteen tai ihmissuhteisiin. Tutkimuksen kohteena ovat kaikkien alojen opiskelijat ikää katsomatta, jotta voidaan tarkastella, löytyykö hajontaa esimerkiksi alakohtaisesti.

2 Talouden suunnittelu ja säästäminen

2.1 Opiskelijoiden tulot

Opiskelijoiden tulot voivat koostua monesta eri lähteestä. Tulon lähteitä voivat olla opintotuki, kuukausittain tilille nostettava opintolaina, palkkatulot työstä, sosiaalietuudet, esimerkiksi asumistuki, muut etuudet tai vanhemmilta saatu rahallinen avustus. Opintotukikuukausien määrään vaikuttaa opiskelijan palkkatulojen suuruus. Opintolainaan opiskelija on puolestaan oikeutettu, kun hän nostaa opintotukea. Palkkatuloilla ei ole vaikutusta opintolainan suuruuteen.

Kelan mukaan vuonna 2016 opintotukea saaneiden opiskelijoiden tulot olivat keskimäärin 7980 euroa vuodessa. Ammattikorkeakouluopiskelijoiden keskimääräiset tulot vuonna 2016 olivat 10 250 euroa. Kelan tukikuukausilaskurin mukaan (Kela 2018) 10 250 euroa vuodessa tienaa ammattikorkeakouluopiskelija voi nostaa opintotukea kymmeneltä kuukaudelta. Ammattikorkeakouluopiskelija voi saada opintotukea enintään 250,28 euroa kuukaudessa ja opintolainan valtiontakaus on 650 euroa per kuukausi. Opintolainan kokonaismäärä vuodessa on 5850 euroa. Näin ollen opiskelijalla voi olla tuloja vuodessa yhteensä 18 602,80 euroa ja keskimäärin 1550,23 euroa kuukaudessa. Toki on hyvä ottaa huomioon, että opintolaina maksetaan tulevaisuudessa pois. (Kela 2018.)

2.2 Talouden suunnittelu

Talouden suunnittelu tarkoittaa sitä, että tietää, kuinka paljon rahaa on kuukaudessa käytettävissä ja kuinka paljon sitä menee. Toisin sanoen talouden suunnittelu on budjetointia. Budjetointia voi tehdä paperille, Excel-taulukoon tai erilaisten mobiilisovellusten avulla. Netissä on myös paljon tarjolla valmiita taulukoita oman talouden suunnitteluun ja budjetointiin. Hyvällä suunnittelulla ja budjetoinnilla kuukausittain käytettävissä olevat rahat riittävät elämiseen ja jotain jää vielä säästöönkin. Talouden ollessa tasapainossa elämä on mielekkäämpää, koska ei tarvitse jatkuvasti huolehtia rahan riittävydestä.

Kuten yrityksen taloudessa, myös henkilökohtaisessa taloudessa menot voidaan jakaa kiinteisiin ja muuttuviin kustannuksiin. Kiinteitä eli pakollisia kustannuksia on asumiskulut, puhelinlaskut ja muut pakolliset laskut, auton kustannukset tai matkakortti sekä ruokakulut. Muuttuvia kustannuksia puolestaan on asiat, joihin kuluva summa todennäköisesti muuttuu kuukausittain tai kyseessä on yksittäinen kuluerä. Muuttuvia kustannuksia on esimerkiksi lääkärikulut, lounaskulut, pukeutuminen, huonekalut, kauneudenhoito ja hygieniatarvikkeet. (Hagert & Jokinen 2018, 58–60.) Kun on selvillä siitä, kuinka paljon rahaa kuukaudessa

tulee ja paljon rahaa kuluu kiinteisiin kustannuksiin, voi lopuille varoille laatia budjetin muuttuville kustannuksille ja säästöille.

Kiinteitä kustannuksia voi saada pienemmäksi, kun asumiskulut ovat tasapainossa tulojen kanssa ja kun kilpailuttaa pakolliset sopimukset, kuten puhelimen, sähkön, veden ja vakuutukset. Jotta talous pysyy tasapainossa, on ennakointi tärkeää. Tasapainoisessa taloudessa rahaa pystyy laittamaan säästöön kuukausittain 10–20 prosenttia. Näin rahaa on käytettävissä pakollisiin kuluihin sekä yllättäviin menoihin. Kun puskuri on kunnossa, myös isommat ostokset voi ostaa käteisellä. (Heikkilä 2011, 16.)

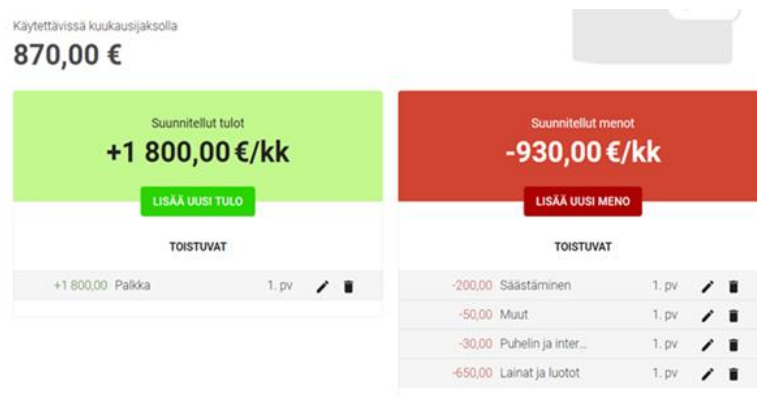
2.3 Talouden suunnittelun työkalut

Yksinkertaisimmillaan omaa taloutta voi suunnitella kynän ja paperin tai Excel- taulukon avulla (kuva 1.). Riittää kun luo sarakkeet tuloille sekä menoille. Helppointa talouden suunnittelu ja seuranta on aloittaa palkkapäivänä, jolloin voi merkitä ensin kuukauden tulot. Näistä tuloista kannattaa jo heti ensimmäisenä budjetoida ja siirtää itselleen sopiva summa säästöön, esimerkiksi 10 prosenttia tuloista. Seuraavaksi budjetoidaan ja merkitään jo tiedossa olevat menot, kuten lainan lyhennykset tai vuokran maksu. Menot-sarakkeeseen merkitään kaikki kuukauden aikana tulevat menot aina pienemmistä ostoksista saakka. Kuukauden lopussa on näin helppo tarkastella, mihin rahaa on kulunut ja missä voisi mahdollisesti säästää.

HUHTIKUU			
<u>TULOT</u>	€	<u>MENOT</u>	€
Opintotuki	250,28	Vuokra	490
Opintolaina	650	Vesi	15
Palkka	150	Ruoka	250
		Vaatteet	150
		Kosmetiikka	30
		Muut	60
Yhteensä	1050,28		995
Säästöön			55,28

Kuva 1. Tulojen ja menojen kirjaaminen Excel-taulukkoon.

Helpointa talouden seuraaminen ja suunnittelu on valmiiden ohjelmien avulla. Takuusäätiö tarjoaa ilmaisen Penno- työkalun oman talouden suunnitteluun ja seurantaan. Sivusto löytyy osoitteesta penno.fi ja sivustoon kirjaututaan joko Facebookin tai Googlen tunnuksilla. Pennoon voi syöttää aluksi kuukausittain toistuvat säännölliset tulot ja menot, jotka päivittyvät automaattisesti valittuna ajankohtana (kuva 2.). Etusivulla näkyy tämänhetkinen tilanne, ja uuden tapahtuman voi lisätä helposti ”Lisää uusi tapahtuma” -kohdasta. Menoille pystyy valitsemaan valmiin kategorian, joita ovat asuminen, lainat ja luotot, liikenne, ostokset, puhelin ja internet, ruokakauppa, säästäminen ja muut. Tulot puolestaan on kategorioitu eläkkeeseen, etuuxsiin, lahjaan, luottoon, palkkaan, säästöihin ja muihin. Omaa rahatilannetta ja kulutusjakaumaa pystyy helposti tarkastelemaan erilaisten graafien avulla. (Penno 2019.)

Kuva 2. Suunnitellut tulot ja menot (kuva: penno.fi)

2.4 Säästämisen eri muodot

Säästämällä rahaa voi helposti varautua etukäteen tulevaisuuden menoihin. Kertyneet säästöt tuovat mielenrauhaa ja joustoa elämään. Esimerkiksi pesukoneen rikkoutuminen ei syökse taloutta retuperälle, kun uuden pesukoneen voi ostaa kertyneillä säästöillä saman tien. Säästämällä säännöllisesti välttyy myös lainan ottamiselta yllättävässä tilanteessa. Myös lomamatkalle on mukavampi lähteä, kun rahat on säästetty etukäteen eikä tarvitse maksaa seuraavaa vuotta velkaa jo kauan sitten pidetystä lomasta. Pienituloisenakin voi

laittaa omaan tulotasoon sopivan summan säästöön. Pääasia on, että rahan syrjään laittamisesta tekee tavan. Säästämisen muotoja on monia, ja jokaiselle löytyy varmasti sopivin tapa siirtää rahaa syrjään. Sopivimman säästötavan valinnassa on otettava huomioon, miten nopeasti kertyneet säästöt ovat otettavissa käyttöön.

2.4.1 Tilisäästäminen

Pankkitili on yleisin tapa säästää rahaa. Tilisäästämiseen on tarjolla mm. käyttötili, säästötili ja ASP-tili. Tilien korot riippuvat pankista. Esimerkiksi Osuuspankissa käyttötilin korko on 0 %, mutta omistaja-asiakkaille 0,10 % ja säästötilinä myytävän kasvutuottotilin korko on omistaja-asiakkaille 0,15 % ja muille 0 % (OP 2019). S-pankissa puolestaan säästötilin korko on 0,10 % ja säästösumman noustessa yli 100 000 euron, nousee tilin korko 0,35 prosenttiin (S-Pankki 2019). Pankit kannustavat asiakkaita säästämään rahaa laittamalla säästämiseen tarkoitettuihin tileihin käyttörajoituksia, esimerkiksi vuodessa tililtä voi nostaa tietyn määrän rahaa, jonka jälkeen nostoista veloitetaan palvelumaksu. Pankkitileillä olevilla varoilla on talletussuoja. Mikäli pankki on maksukyvytön, korvataan pankissa olevat varat 100 000 euroon saakka. Suomessa talletussuojasta vastaa Rahoitusvakausvirasto (Rahoitusvakausvirasto 2019).

2.4.2 ASP-tili

ASP-tili perustuu asuntosäästöpalkkiolakiin 30.12.1992/1634. Asuntosäästötallettajaksi voi lain mukaan ryhtyä henkilö, joka on täyttänyt 18 vuotta, mutta ei vielä 40. 15 vuotta täyttänyt henkilö voi ryhtyä ASP-säästäjäksi, jos tilin talletukset koostuvat hänen omalla työllään ansaituista varoista. ASP-tilille tulee tehdä talletuksia vähintään kahdeksana kalenterineljänneksenä, eli minimisäästöaika on tällöin kaksi vuotta. Tilille tulee säästää yhden kalenterineljänneksen aikana vähintään 150 euroa ja enintään 3000 euroa. ASP-

tilille säästetään 10 prosenttia ensiasunnon hankintahinnasta, jotta ASP-ehtoinen laina voidaan myöntää. ASP-tilille maksetaan vuosittain yhden prosentin talletuskorko ja ASP-ehtoisen lainan toteutuessa, pankista, riippuen maksetaan säästöille 2–4 prosentin lisäkorko. Ostettavan asunnon on oltava Suomessa ja se on ensisijaisesti tarkoitettu asunnon ostajan omaan käyttöön.

Asuntosäästöpalkkiolain tavoitteena on helpottaa nuorten ensiasunnon ostoa. ASP-ehtoisen lainan toteutuessa lainalle saa ilmaisen valtioneuvoston takauksen, jonka vuoksi lisävakuutta esimerkiksi vanhempien asunnosta ei tarvita. Lisäksi lainalle saa valtiolta korkotukea. Valtion korkotuki suojelee ensimmäiset kymmenen vuotta lainanottajaa. ASP-korkotukilainalle on kuitenkin aluekohtaiset maksimirajat. Helsingissä ASP-korkotukilainan maksimiraja on 180 000 euroa, Espoossa, Kauniaisissa ja Vantaalla 145 000 euroa ja muualla Suomessa 115 000 euroa. (OP 2019.)

2.4.3 Rahastot

Tilien korkoja parempaa tuottoa säästöille tavoittelevat henkilöt säästävät rahastoihin. Kuukausittainen rahastosijoittaminen on suosittu säästämismuoto. Rahastosäästäminen on varsinaisen säästämisen lisäksi sijoittamista, joksi moni ei sitä miellä. Aloittelijoiden kohdalla yhdistelmä- tai tavoiterahastot ovat hyvä vaihtoehto. (Pesonen 2016, 11).

Rahastosäästäminen ei vaadi suuria summia pääomaa, vaan säästämään voi alkaa jo vaikka 10 euroa kuussa. Monilla pankeilla on tarjolla etupäässä säästämiseen tarkoitettuja rahastoja, joissa on melko pieni riski. Säästämiseen tarkoitetuissa rahastoissa tuotto voi olla 2–4 prosenttia ja tuotto vaihtelee markkinatilanteen mukaan. Säästöille saatava korko kulkee useimmiten käsi kädessä riskin kanssa. Mitä pienempi riski, sitä vähemmän tuottoa varoilleen saa, ja puolestaan isomman riskin ottamalla varoille voi saada enemmän tuottoa. Rahastoissa riski on hajautettu, koska varat on useimmiten sijoitettu useaan eri

kohteeseen. Rahastosäästäminen sopii säästäjälle, joka on valmis pitämään rahat syrjässä pidemmän aikaa. (OP 2019).

2.4.4 Eläke- ja sijoitusvakuutus

Pitkäjänteiseen säästämiseen ja tulevaisuuteen varautumiseen sopiva säästömuoto on eläkevakuutus. Eläkevakuutukseen säästäminen on vapaaehtoista. Verovelvollisella on oikeus vähentää oman eläkevakuutuksen maksuja yhteensä 5000 euroa vuodessa henkilökohtaisessa verotuksessaan. Eläkesäästäjä voi säästöaikana muuttaa vapaasti vakuutusmaksujen kohdentumista eri sijoitusvaihtoehtoihin ja siirtää säästöjä rahastosta toiseen. Vakuutukseen voi säästää pienen summan kuukausittain. Eläkesäästöt eivät ole vapaasti nostettavissa kesken säästöajan. Eläkesäästöjä voi nostaa vain, jos vakuutetun avioliitto on päättynyt eroon tai puolison kuolemaan, vakuutettu on ollut työttömänä vähintään vuoden tai vakuutettu on tullut pysyvästi työkyvyttömäksi tai osatyökyvyttömäksi. Eläkevakuutuksesta maksettava eläke on pääomatuloa ja siitä peritään voimassa olevan pääomatuloveroprosentin mukainen vero. (Pesonen 2016, 175–179).

Toinen vakuutussäästämisen muoto on sijoitusvakuutus. Sijoitusvakuutukseen säästäminen on myös pitkäaikaissäästämistä, kuten eläkevakuutukseen säästäminen. Sijoitusvakuutuksessa yhdistyy sijoittaminen ja henkivakuutusturva. Henkivakuutusturva tarkoittaa sitä, että rahat sijoittaneen henkilön perilliset saavat sijoitukset pois, jos sijoittaja kuolee. Sijoitusvakuutus on vapaa perintöverosta 35 000 euroon saakka, joten tavalliseen tilisäästämiseen verrattuna tämä on perillisille niin sanotusti parempi tapa periä kertyneet varat. Toisin kuin eläkevakuutuksesta, sijoitusvakuutuksesta voi nostaa varoja milloin vain sopimusaikana. Tällöin takaisinnosto kohdistuu aina ensin pääomaan ja tuottoon vasta, kun koko pääoma on nostettu. Sijoitusvakuutuksen tuotto verotetaan pääomatulona. (Pesonen 2016, 180–184).

Kuten rahastoissa, niin myös eläke- ja sijoitusvakuutuksissa riski kulkee käsi kädessä tuoton kanssa. Mitä enemmän riskejä, sitä enemmän on mahdollista saada tuottoa ja toisin päin. Sijoitussidonnaisissa tuotteissa on aina myös mahdollista menettää koko sijoitettu alkupääoma, ellei sitä ole erikseen turvattu. (Fine 2019).

2.5 Vakuudettomat luotot

Vakuudettomat luotot ovat pienempiä luottoja, joita varten ei nimensä mukaisesti tarvitse vakuuksia. Luottoon käytettävä vakuus voi olla esimerkiksi oma asunto, kesämökki tai toisen henkilön antama takaus. Vakuudettomia luottoja myöntävät pankit sekä rahoitusyhtiöt, ja vakuudeton luotto on tänä päivänä melko helppo saada luoton myöntäjästä riippuen.

Yleisin vakuudeton luotto on luottokortti. Tavallisesti luottokortti voidaan myöntää työssäkäyvälle täysi-ikäiselle henkilölle, jonka luottotiedot ovat kunnossa ja raha-asiat hoidettu moitteettomasti. Jotkut pankit ja rahoitusyhtiöt voivat myöntää luottokortin myös korkeakouluopiskelijalle, vaikka hänellä ei olisi työtuloja lainkaan. Yleensä opiskelijoille myönnettävän luottorajan yläraja on pienempi kuin työssäkäyville. Luottokortti on jatkuva luotto, jossa luotto on jatkuvasti kuluttajan käytössä ilman erillistä luottopäätöstä. Luottokorteista veloitetaan yleensä kuukausi- tai vuosimaksua, tilinhoitomaksua sekä korkoa. Vuosimaksu on usein 0–90 euroa ja tilinhoitomaksu 3–10 euroa, jos laskulla on luotollista velkaa. (Hagert & Jokinen 2018, 153–155.)

Pankkien ja rahoitusyhtiöiden tarjoamia kulutusluottoja luottokortin lisäksi ovat esimerkiksi jatkuvat luotot ja kertaluotot. Kulutusluoton markkinointinimi riippuu palveluntarjoajasta. Pankkien kulutusluotot ovat edullisempia, muiden kulutusluottoja tarjoavien yritysten korot voivat nousta jopa 20-30 prosenttiin (Heikkilä 2011, 94). Kertaluottojen ja jatkuvien luottojen enimmäissumma on yleensä joitakin kymmeniä tuhansia. Luotto otetaan yleensä jotakin tiettyä hankintaa varten, esimerkiksi autoa tai pientä remonttia varten.

Takaisinmaksuaika on tavallisesti alle kymmenen vuotta riippuen luoton määrästä ja maksuerästä. Kulutusluotossa voi olla avausmaksu ja kuukausimaksu, lisäksi maksetaan korot ja mahdollisesti laskutuspalkkio. Kulutusluottojen todelliset vuosikustannukset voivat nousta todella korkeaksi, vakuudellinen pankkilaina voi tulla huomattavasti edullisemmaksi. (Hagert & Jokinen 2018, 152–154.) Finanssiala ry:n tutkimuksen säästäminen, luotonkäyttö ja maksutavat (2017, 21) mukaan tavallisin kulutusluottomuoto on pankista otettu kulutusluotto, jollainen on 20 prosentilla vastaajista.

Osamaksuostokset ja kauppojen tarjoama tililuotto on myös vakuudetonta luottoa. Osamaksussa tuote tai palvelu maksetaan useassa erässä ja ostoksen kustannukset tulevat yleensä kalliimmaksi kuin maksaessa käteisellä. Tililuotto puolestaan toimii käytännössä samaan tapaan kuin luottokortti, mutta ilman korttia. Tililuottoa voivat tarjota esimerkiksi huonekaluliikkeet ja rautakaupat. Osamaksu tai tililuotto houkuttelee ostamaan yksittäisiä kalliimpia tuotteita tai enemmän kerralla, koska varsinaisen maksamisen voi lykätä myöhemmäksi.

Pikavippi on suhteellisen uusi kulutusluottomuoto Suomessa. Pikavippi voidaan myöntää täysi-ikäiselle henkilölle ilman vakuuksia. Useimmiten pikavipin hakeminen tapahtuu puhelimitse tai täyttämällä hakemus palveluntarjoajan nettisivuilla. Pikavippi on helppo ottaa, koska lainapäätöksen saamiseen menee vain muutamia minutteja ja pian rahat ovat jo tilillä. Pikavipin takaisinmaksu on yleensä jo muutaman viikon päästä sen myöntämisestä. Etenkin nuorilla voi olla maksuvaikeuksien ilmetessä houkutus ottaa pikavippejä useasta paikasta, mikä voi johtaa vakaviin maksuhäiriöihin. (Heikkilä 2011, 96.)

Heikkilän (2011, 96) mukaan vielä vuonna 2011 pikavippien korot ovat vaihdelleet 100 prosentista yli 2000 prosenttiin. Vuonna 2013 on asetettu 50 %:n korkokatto alle 2000 euron pikaluotoille. Oikeusministeriön 15.11.2018 antaman tiedotteen mukaan hallitus esittää tiukennuksia pikaluottoja ja muita kulutusluottoja koskevaan lainsäädäntöön. Ehdotuksen mukaan laissa asetettaisiin 30 prosentin yläraja korolle ja lisäksi rajoitettaisiin oikeutta periä kuluttajalta muita luottokustannuksia kuin korkoa. Muiden luottokustannusten enimmäismäärä saisi

ehdotuksen mukaan olla 0,01 prosenttia luotonmäärästä tai luottorajasta. Luottokustannuksia ei saisi periä 150 euroa enempää vuodessa. (Valtioneuvosto 2018.)

3 Maksuvaikeudet ja niiden seuraukset

3.1 Maksuvaikeuksien syyt

Maksuvaikeuksilla tarkoitetaan yksilön kyvyttömyyttä selviytyä arjen kuluista. Jos laskuja ei pysty maksamaan ajoissa, rahat loppuvat ennen palkkapäivää ja rahaa joutuu lainaamaan lähipiiriltä tai maksamaan kulut luottokortilla, kannattaa pian hakea apua ongelmaan. Laskuttajan kanssa voi sopia maksuajan pidentämisestä tai maksamisesta pienemmissä erissä. Pahimmassa tapauksessa velka voi mennä perintään. (Hagert & Jokinen 2018, 90–92.)

Maksuvaikeuksien syntymiselle voi olla monia syitä. Tässä opinnäytetyössä esille nostettuja syitä ovat rahapeliiriippuvuus, muutos elämäntilanteessa, yli varojen eläminen, ostamisen helppous ja puutteelliset taidot suunnitella omaa taloutta. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen Suomalaisten rahapelaaminen 2015-raportin (2015, 38–39) mukaan 15–74-vuotiaista suomalaisista 3,3 prosentilla oli rahapeliiriippuvuus. Rahapeliongelma oli yleisin 18–24-vuotiailla (6%) ja 24–34-vuotiailla (3,7%). Miehillä oli rahapeliongelma useammin kuin naisilla.

Muutos elämäntilanteessa, esimerkiksi työttömyys, avio- tai avoero, pitkäaikainen sairaus tai läheisen kuolema, voi aiheuttaa maksuvaikeuksia. Ihmiset eivät osaa ajatella, että äkillinen muutos voi muuttaa taloudellisen tilanteen kokonaan. (Heikkilä 2011, 72.) Nuorten kohdalla maksuvaikeuksia voi aiheuttaa itsenäiseen elämään siirtyminen ja opiskelu. Vanhemmalla väestöllä puolestaan eläkkeelle jäämisen myötä tulot voivat tippua sen verran, etteivät ne enää riitä totuttuun elintasoon.

Yli varojen eläminen ja ostamisen helppous kulkevat nopeasti käsi kädessä. Digitalisaation myötä maksamisen tavat kehittyvät koko ajan helpommaksi ja tämän myötä ilmestyy uusia palveluntarjoajia. Maksaminen piilotetaan ostotapahtuman taustalle, eikä rahan kulumista huomaa samalla tapaa kuin käteisellä maksettaessa. (Rehn 2018, 3.) Digitalisaation myötä on syntynyt esimerkiksi maksukorttien lähimaksuominaisuus ja erilaiset mobiilisovellukset, joissa maksutapahtuman suorittaminen on vain muutaman klikkauksen päässä. Lisäksi tänä päivänä sosiaalinen media luo kuvaa siitä, että luksuselämäntyyli on normi ja kaikilla pitää olla hieno uusi auto tai kallis merkkilaukku. Monesta kanavasta tulevat houkutukset voivat ajaa ostamaan kalliimpia tuotteita kuin mihin todellisuudessa olisi varaa.

Hagertin ja Jokisen (2018, 90) mukaan suomalaisista 18–29-vuotiaista kolmasosa sanoo selviytyvänsä helposti menoistaan saamallaan tuloilla, mutta kuudelle prosentille se on kuitenkin hankalaa. Tämä voi kertoa siitä, ettei tulot ja menot ole tasapainossa. Erityisesti nuorten keskuudessa on tyypillistä tehdä nopeita ostopäätöksiä ja ostoksia saatetaan rahoittaa lainalla. Kun tietää paljon rahaa on käytettävissä ja osaa kieltäytyä omalle kukkarolle liian suurista kulutusmenoista, ei velkaantuminen pääse yllättämään.

Maksuvaikeudet voivat johtua siitä, ettei yksinkertaisesti ole minkäänlaista taitoa suunnitella omaa talouttaan. Mikäli vanhemmilta ei ole saanut esimerkkiä raha-asioiden hoitoon, voi tämä olla hankalaa aikuisena. Vastuu taloustaitojen opetuksesta on sysätty vanhemmille, mutta viime aikoina on ollut paljon uutisotsikoita taloustaidon tuomisesta koulujen opetussuunnitelmiin.

3.2 Maksuhäiriömerkintä

Mikäli maksuvaikeudet paisuvat suuremmaksi ja vanhoja luottoja maksetaan pois ottamalla uusia luottoja, voi edessä olla vaikea velkakierre. Lopulta maksukyvyttömyyden vuoksi voi saada maksuhäiriömerkinnän ja menettää luottotiedot. Maksuhäiriömerkintä tarkoittaa siis luottotietojen menetystä.

Maksuhäiriömerkintä voidaan merkitä Suomen Asiakastiedon rekisteriin, kun velkojan ilmoittama maksu on yli 60 päivää myöhässä, tuomioistuimelta on tullut velkomustuomio, jossa henkilö on määrätty maksamaan velka, ulosotto on todennut henkilön varattomaksi ja velallinen on hakenut yksityishenkilön velkajärjestelyä. Luottoyhtiö lähettää kirjallisen ilmoituksen, kun henkilö saa ensimmäinen maksuhäiriömerkinnän rekisteriin. Maksuhäiriömerkintä säilyy rekisterissä 2–3 vuotta ja uudet merkinnät lisäävät tallennusaikaa. (Heikkilä, T 2011.)

Monet pelkäävät maksuhäiriömerkinnän saamista, kun lasku on maksettu hieman myöhässä. Syytä huoleen ei kuitenkaan heti ole, vaan laskun täytyy olla maksamatta yli 8 viikkoa ennen kuin siitä tehdään haaste. Käytännössä, kun laskua ei makseta eräpäivänä, lähettää laskuttaja maksumuistutuksen muutaman viikon kuluessa. Mikäli laskua ei tässä kohtaa maksa, tulee laskuttajalta ensimmäinen maksuvaatimus 4 viikon kuluttua eräpäivästä ja toinen 6 viikon kuluttua eräpäivästä. Seuraavaksi maksamaton lasku etenee haastevaiheeseen noin kahdeksassa viikossa, jonka jälkeen laskusta tulee velkomustuomio eli maksuhäiriömerkintä. Lasku peritään lopulta takaisin ulosoton kautta ja matkan varrella summa on ehtinyt kasvaa viivästyskorkojen sekä maksumuistutusten vuoksi. (Hagert & Jokinen. 2018, 94.)

Maksuhäiriön merkitsemisestä eli luottotietojen menetyksestä luottotietorekisteriin säädetään luottotietolailla 11.5.2007/527. Luottotietolain neljännen luvun mukaan luonnollisesta henkilöstä saa merkitä luottotietorekisteriin nimen, henkilötunnuksen ja yhteystiedot sekä tiedon, missä yrityksessä rekisteröity toimii tai on toiminut vastuuhenkilönä. Lisäksi voidaan merkitä tieto rekisteröidyn itse ilmoittamasta luottokiellosta ja rekisteröidyn toimintakelpoisuutta koskevina tietoina tiedot, jotka jokaisella on oikeus saada holhoustoimesta annetun lain ensimmäisen momentin mukaan. Näillä tiedoilla tarkoitetaan henkilön kyvyttömyyttä huolehtia omista talousasioistaan, johtuen esimerkiksi sairaudesta tai vajaavaltaisuudesta. Maksuhäiriöstä puolestaan voidaan merkitä, mistä se on syntynyt. Esimerkiksi jos maksuhäiriömerkintä tulee maksamattomasta luotosta, näkyä rekisterissä tieto velkojasta sekä summasta.

Lisäksi rekisterissä voi näkyä tieto konkurssista, ulosotosta, velkajärjestelystä ja kuulutuksesta.

Luottotietolain 11.5.2007/527 19 §:n mukaan henkilöluottotietoja saa käyttää luoton myöntämistä ja luoton valvontaa varten. Esimerkiksi, kun hakee pankista luottokorttia, pankki tarkastaa luottotiedot. Luottotiedot saa lain mukaan tarkastaa myös huoneenvuokrasopimusta varten, työnhakijan, työntekijän ja yrityksen vastuuhenkilön arvioimiseksi, takauksen tai vierasvelkapantintä antamista ja hyväksymistä varten, perintää suunnitellessa, viranomaisen tiedonsaantioikeuteen liittyen sekä tieteellistä tutkimusta ja tilastointia varten. Luottotietojen tarkastamisesta on aina kerrottava henkilölle, jonka luottotiedot aiotaan tarkastaa. Luottotietojen tarkastamiselle on lisäksi kerrottava lain mukainen syy. Luottotietorekisteriin jää aina tieto siitä, kuka luottotiedot on tarkastanut.

Lain mukaan yksityishenkilö saa tarkastaa omat luottotiedot kerran vuodessa maksutta. Suomessa luottotietoja rekisteröivät Suomen Asiakastieto Oy sekä Bisnode Finland Oy. Käytännössä luottotietojen tarkastus tehdään joko asioimalla Suomen Asiakastiedon palvelupisteessä tai lähettämällä vapaamuotoisen hakemuksen jommallekummalle luottotietoja rekisteröivälle taholle. Luottotietorekisteriin voidaan maksuhäiriömerkintäisen pyynnöstä merkitä tieto velan maksamisesta sekä velkaantumisen syistä. Syy voi olla esimerkiksi toisen henkilön velan takaus, jossa on joutunut takaajana vastuuseen. (Kuluttajaliitto 2019.)

3.3 Maksuhäiriömerkinnän seuraukset

Maksuhäiriömerkintä vaikeuttaa elämää monella tavalla. Pankkilainan saaminen vaikeutuu ja vakuudetonta luottoa ei voi saada lainkaan. Vakuudellisen lainan saanti riippuu maksuhäiriömerkinnän vakavuudesta ja talouden kokonaistilanteesta. Lainaan voidaan vaatia normaalia enemmän vakuuksia, mikäli se päätetään maksuhäiriömerkinnän omaavalle henkilölle myöntää.

Luottokorttia tai vakuutuksia ei voida myöntää maksuhäiriömerkintäiselle. Osa vuokranantajista tarkistaa tulevien vuokralaisten luottotiedot, minkä vuoksi myös asunnon vuokraaminen voi koitua vaikeaksi. Kaikki yritykset eivät myöskään myy sähkösovimusta tai uutta puhelinliittymää. Prepaid-liittymän voi puolestaan saada, koska se maksetaan ennakoon. Maksuhäiriömerkinnällä on negatiivinen vaikutus myös työnhakuun. Työnantajalla on oikeus tarkastaa työnhakijan luottotiedot, jos työntekijä joutuu työssään käsittelemään rahaa, tekemään merkittäviä taloudellisia päätöksiä tai työskentely tapahtuu yksityiskodeissa. (Kuluttajaliitto 2019.)

3.4 Velkajärjestely

Velkajärjestelyn avulla on tarkoitus saada yksityishenkilön talous hallintaan ja tasapainoon. Velkajärjestelystä säädetään lailla yksityishenkilön velkajärjestelystä 25.1.1993/57. Lain mukaan tuomioistuin voi määrätä maksukyvyttömän yksityishenkilön velkoja koskevasta järjestelystä ja vahvistaa hänelle maksukykyään vastaavan maksuohjelman taloudellisen tilanteen korjaamiseksi. Maksukyvyttömyyden lisäksi otetaan huomioon velallisen maksukyvyttömyyden taustatekijät sekä vaikeusaste, jotta velallinen voi päästä velkajärjestelyyn. Velkajärjestely voidaan myöntää, jos maksukyky on heikentynyt sairauden, työttömyyden, työkyvyttömyyden tai muun olosuhteen muutoksen vuoksi, joka ei ole pääasiassa velallisen omaa syytä. Jos velallinen itse irtisanoutuu työstä ja jää työttömäksi, ei velkajärjestelyn edellytykset täyty. (Lehtonen, Mökkönen, Töyrylä, Seulu & Tammenkoski 2018.)

Ennen velkajärjestelyyn hakeutumista velallisen on kuitenkin selvitettävä mahdollisuudet päästä sovintoon velkojen kanssa. Mikäli sovintoa ei synny, voi velallinen jättää hakemuksen tuomioistuimelle. Ennen maksuohjelman hyväksymistä velallinen saa käyttää varojaan vain välttämättömiin menoihin. Velkajärjestelyssä olevalla velalliselle on asetettu erityinen myötävaikutusvelvollisuus. Velallisen on autettava velkajärjestelyn

toteuttamisessa kaikissa vaiheissa ja lisäksi hänen on ilmoitettava pyynnöstä velkojille, mikäli maksukyky huomattavasti paranee. (Lehtonen ym. 2018)

Laissa yksityishenkilönvelkajärjestelystä 25.1.1993/57 säädetään velallisen maksukyvyn arvioinnista. Toisen luvun neljännen pykälän mukaan maksukykyä arvioitaessa on otettava huomioon omaisuuden rahaksi muuttamisesta saatavat varat, tulot ja ansaintamahdollisuudet, välittömät elinkustannukset, mahdollinen elatusvelvollisuus ja muut taloudelliseen asemaan vaikuttavat seikat. Viidennen pykälän mukaan velan maksuun on käytettävä kaikki tulot, joita ei tarvita välittömiin elinkustannuksiin tai elatusvelvollisuuteen. Omistusasunto kuitenkin kuuluu velallisen perusturvaan, eikä sitä voida muuttaa rahaksi ilman painavaa syytä. Mikäli omistusasunto on asuntolainan vakuutena eikä lainalla ole muuta vakuutta, voi velallinen joutua myymään asunnon, mikäli ei muuten suoriudu velasta. Omistusasunnon lisäksi perusturvaan kuuluu lain mukaan kohtuullinen asuntoirtaimisto ja kohtuullisen tarpeen mukaiset henkilökohtaiset tavarat. Mikäli velallinen omistaa esimerkiksi auton ja tarvitsee sitä tulojen hankkimiseen, ei sitä voida muuttaa rahaksi velkoja varten. Mikäli auto olisi tarpeeton tulojen hankkimisen kannalta, voidaan auto velvoittaa myymään ja muuttamaan rahaksi.

Velkajärjestelyn maksuohjelma on aina määräaikainen ja maksamalla maksuohjelman mukaiset suoritukset, velallinen vapautuu velkajärjestelyn piiriin kuuluvista veloistaan lopullisesti. Maksuohjelman kesto on pääsääntöisesti kolme vuotta. Jos velallinen kuitenkin säilyttää omistusasuntonsa velkajärjestelyn aikana, kesto voi olla jopa 10 vuotta. Velkajärjestelyn avulla pahasti velkaantunut henkilö voi lopulta päästä takaisin niin kutsuttuun normaalielämään. (Lehtonen ym. 2018)

3.5 Apua talousongelmiin

Yksityishenkilölle tarjottavasta avusta talousongelmiin on säädetty lailla talous- ja velkaneuvonnasta 813/2017. Talous- ja velkaneuvontaa järjestävät oikeusapu- ja edunvalvontapiirit. Lain mukaan palveluja on oltava tarjolla tasaisesti joka

alueella ja palvelu on maksutonta. Talous- ja velkaneuvonta sisältää tietoja sekä neuvontaa talouden ja velkojen hoidosta. Lisäksi tarjolla on apua talouden suunnittelussa, ratkaisujen löytymisessä ongelmiin ja velallisen avustukseen velkajärjestelyyn liittyvien asioiden hoitamisessa. Tarpeen mukaan velallinen ohjataan hakemaan oikeudellista apua.

Tarjolla on muutakin kuin lakisääteistä apua. Takuusäätiö tarjoaa maksutonta neuvontaa raha-asioissa ja maksuongelmissa. Takuusäätiöön voi ottaa yhteyttä nimettömästi joko puhelimitse tai chatin kautta. Takuusäätiössä hahmotetaan yhdessä asiakkaan kanssa taloudellista tilannetta ja he antavat neuvoja, mistä kannattaisi hakea apua. Takuusäätiöltä ei ole mahdollista varata tapaamisaikaa kasvokkain, kuten talous- ja velkaneuvonnasta. (Takuusäätiö 2019).

Neuvonnan lisäksi Takuusäätiöltä on mahdollista hakea järjestelylainaa. Järjestelylaina tarkoittaa sitä, että velallisen useat lainat voidaan yhdistää yhdeksi pankkilainaksi, johon Takuusäätiö lähtee takaajaksi. Takuusäätiö myöntää takauksia ylivelkaantuneille 2000–34 000 euroa maksimissaan kahdeksaksi vuodeksi. Järjestelylainan avulla on tarkoitus saada velallisen talous hallintaan niin, ettei uusia lainoja tarvitse enää ottaa ja velkakierre saataisiin loppumaan. Järjestelylainalla voidaan maksaa kulutusluottoja, osamaksuvelkoja, vuokria ja muita rästissä olevia laskuja sekä verovelkoja. (Heikkilä 2011, 79–80.) Velallinen voi saada Takuusäätiön takauksen järjestelylainaan, vaikka hän olisi perinnässä tai ulosotossa ja hänellä olisi maksuhäiriömerkintöjä. Takauksen myöntämiselle on kuitenkin ehtoja, jotka tulee täyttää saadakseen takauksen. (Takuusäätiö 2019.)

Omaa pankkia ei kannata unohtaa, mikäli vaikeuksia talouden hoidossa ilmenee. Pankin virkailijan kanssa voi esimerkiksi selvittää säästämisen mahdollisuuksia ja lainojen yhdistämistä. Jos on vaikeuksia maksaa jo olemassa olevaa lainaa, voi tähän hakea maksusuunnitelman muutosta. Lainan myöntäjältä riippuen maksuerää voi pienentää tai hakea lyhennysvapaata tietyille ajanjaksoille, jolloin lainasta maksetaan pelkästään korot ja mahdolliset hoitokulut.

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon seurakunnilta voi saada hätäapua talousongelmiin. Taloudellisen avun tarkoituksena on auttaa pääsemään pahimman yli. Diakoniatyö auttaa, vaikka ei olisi kristitty tai kuuluisi kirkkoon. Diakonityöntekijälle voi varata ajan seurakuntaan tai he voivat tulla käymään asiakkaan kotona. Diakoniatyöntekijän antama tuki ja neuvonta voi olla pitkäkestoista ja tarpeen tullen hän voi tulla mukaan tukihenkilöksi talous- ja velkaneuvonnan tapaamiseen. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2019.)

Järjestöiltä ja yhdistyksiltä on myös saatavilla apua talousongelmiin ja niiden ennaltaehkäisyyn. Elämänlaatu ry:llä on tällä hetkellä käynnissä Veikkauksen avustusrahoitteinen Vaateri- ryhmämuotoinen talousohjaus. Talousohjausta järjestetään ryhmissä, jotta on mahdollisuus vertaistukeen. Vaaterin tavoitteena on yksilötasolla selvittää taloudellinen tilanne ja tuen tarve puuttuen niihin syihin, jotka ovat aiheuttaneet ongelmia taloudenhallinnassa. Elämänlaatu Ry toimii tällä hetkellä vain Salossa ja Vantaalla. (Elämänlaatu ry 2019.)

Laajemmin ympäri Suomea puolestaan toimii Marttajärjestö. Marttaliitolla on Takuusäätiön kanssa meneillään vuoteen 2020 kestävä Rahat riittää! kehittämishanke, jonka tavoitteena on kotitalouksien talous- ja velkaongelmien ehkäisevän ja selviytymistä tukevan talousosaamisen vahvistaminen. Kohderyhmänä hankkeessa ovat nuoret itsenäistymässä olevat aikuiset sekä työelämästä eläkkeelle siirtyvät henkilöt. Lisäksi Marttojen nettisivuilta löytyy talouskoulu omat rahat, josta löytyy kattavasti tietoa talouden hoitoon. Tarjolla on mm. budjetti ja kirjanpitolomakkeita taloudensuunnittelun avuksi, talousteesti, jolla voi kartoittaa omaa tämän hetkistä taloudellista tilannetta, sekä vinkkejä laskujen maksuun ja lainan ottamiseen. (Martat 2019.)

3.6 Ennaltaehkäisevä toiminta

Vuonna 2013 on käynnistynyt pankkien ja Helsingin diakonissalaitoksen yhteinen taloustaitohanke. Taloustaitohanke on osa tasavallan presidentin käynnistämää lasten ja nuorten syrjäytymistä ehkäisevää hanketta. Hankkeen kohderyhmänä ovat ensisijaisesti 16–29-vuotiaat nuoret, jotka kuuluvat taloudenhallinnan

riskiryhmään. Haasteita taloudenhallinnassa kerrotaan olevan eniten nuorilla, jotka ovat käyneet pelkän peruskoulun ja ovat jääneet työelämän ulkopuolelle. Pankeista taloustaitohankkeessa on mukana Nordea, Danske Bank ja Osuuspankit. Pankkien vapaaehtoiset työntekijät ohjaavat nuorille taloustaitotuokioita. Tuokioissa pankkien vapaaehtoiset kannustavat nuoria ottamaan oman talouden haltuun ja rahankäyttöä harjoitellaan yhdessä toiminnallisten tehtävien avulla. Taloustaitohanke toimii valtakunnallisesti ja sen jatkosta tehdään päätös vuosittain. (Helsingin Diakonissalaitos 2019.)

Tiettävästi ensimmäisenä pankkina Suomessa Osuuspankki on tuonut markkinoille vuoden 2019 alussa maksullisen talousvalmentaja-palvelun. Talousvalmentaja auttaa henkilökohtaisesti saamaan omasta taloudesta paremman otteen. Valmennus sisältää kolme tapaamista, joista ensimmäisessä tapaamisessa hahmotetaan asiakkaan kokonaistilanne ja laaditaan yhdessä suunnitelma taloudellisen tilanteen parantamiseksi. Talousvalmentajalta saa myös tehtäviä kotiin mukaan pohdittavaksi. Talousvalmennuksen avulla asiakas oppii itse oivaltamaan, mihin suuntaan omaa taloutta kannattaisi kehittää. Tapaamisissa ei myydä OP:n tuotteita tai palveluita. Valmennus sopii kaikille iästä, elämäntilanteesta tai taloudellisesta tilanteesta riippumatta. (OP 2019.)

4 Tutkimuksen tarkoitus, menetelmä ja toteutus

4.1 Opinnäytetyön tarkoitus

Opinnäytetyön tutkimustehtävänä on selvittää, millaiset ovat Karelia-ammattikorkeakoulun opiskelijoiden taloustaidot. Tutkimuksella saadaan tietoa siitä, suunnittelevatko opiskelijat talouttaan ja onko heillä maksuvaikeuksia. Näiden pääkysymysten avulla voidaan määritellä, millaiset taloustaidot opiskelijoilla on. Tutkimuksella saadaan lisäksi tietoa opiskelijoiden arvoista ja asenteista taloudenhallintaa kohtaan.

Opinnäytetyön tarkoituksena varsinaisen tutkimustehtävän lisäksi on herätellä opiskelijoita ajattelemaan omaa talouttaan. Oma talouden hallintaa ei välttämättä tule pohdittua syvällisemmin kovinkaan usein, ja toivon opinnäytetyön kyselyn herättävän kiinnostusta aiheeseen. Hyvässä tapauksessa joku lähtee hakemaan apua ongelmiinsa tai saa motivaatiota alkaa säästämään ja seuraamaan talouttaan ahkerammin. Lisäksi korkeakoulumme voi tutkimuksen tulosten perusteella päättää, onko tarvetta järjestää kurssi taloustaidoista.

4.2 Opinnäytetyön menetelmä

Käytän tässä opinnäytetyössä määrällistä eli kvantitatiivista tutkimusmenetelmää. Kvantitatiivisen menetelmän avulla selvitetään lukumääriin ja prosenttiosuuksiin liittyviä kysymyksiä. Tutkimus edellyttää, että kyselyyn saadaan riittävän paljon vastauksia. Tuloksia voidaan kuvata numeerisesti, esimerkiksi kuinka monta prosenttia vastaajista on tietyn sukupuolen edustajia tai vertailemalla eri asioiden riippuvuuksia, esimerkiksi onko sukupuolella vaikutusta säästämisen tuotteen valintaan. Lisäksi voidaan verrata omaa tutkimusta aikaisemmin samasta aihepiiristä tehtyihin tutkimuksiin tai verrata omia tutkimuksia keskenään ja tarkastella mitä muutoksia on tapahtunut. Kvantitatiivisessa tutkimuksessa ei päästä pureutumaan tarkemmin asioiden syihin, kun taas kvalitatiivisessa eli laadullisessa tutkimuksessa tämä on mahdollista. (Heikkilä 2014, 8.)

Kvantitatiivisessa tutkimusmenetelmässä määritellään ensin tutkimusongelma, tämän jälkeen perehdytään aiheesta aikaisemmin tehtyihin tutkimuksiin ja kirjallisuuteen. Seuraavaksi vuorossa on tiedonkeruuvälineen teko, esimerkiksi kyselylomake, kyselylomakkeen teon jälkeen aletaan kerätä vastauksia. Kun on saatu riittävästi vastauksia, on aika analysoida tulokset, raportoida niistä ja tehdä johtopäätöksiä. Tutkimuksen jälkeen on myös hyvä pohtia tulosten hyödyntämistä jatkossa. (Heikkilä 2014, 9.)

Tutkimuksen kokonaisluotettavuuden muodostavat tutkimuksen pätevyys eli validiteetti sekä tutkimuksen luotettavuus eli reliabiliteetti. Tutkimus on pätevä, kun valittu mittari tai tutkimusmenetelmä mittaa sitä mitä tutkimuksessa on tarkoituskin mitata. Mikäli valittu tiedonkeruun tapa on kyselylomake, pitää se suunnitella ja määritellä niin tarkasti, ettei vastauksissa tule virheitä. Vastaajan tulee ymmärtää kysymykset samalla tavalla kuten tutkijan. Eri ihmiset voivat ymmärtää kysymykset eri tavoin, joten on syytä huolehtia siitä, etteivät kysymykset ole monitulkintaisia. Tutkimuksen reliabelius puolestaan tarkoittaa sitä, etteivät vastaukset ole sattumanvaraisia ja uudelleen mittaamalla päästään samaan tulokseen. Reliabelius voi heikentyä, mikäli vastaaja vastatessaan muistaa jotakin väärin tai ei ymmärrä kysymystä, kuten tutkija on tarkoittanut. Mikäli tutkimusaineistossa on havaittavissa virheitä, tulee nämä tuoda esille raportoinnissa. (Vilka 2015.)

Jotta tutkimuksen kohteena olevien henkilöiden eli kyselylomakkeen vastaajien anonymiteetti säilyy, pitää tutkimusaineistoa käsitellä kokonaisuutena. Tutkimuslomakkeessa on aina määritelty taustamuuttujia, ja näitä ovat esimerkiksi sukupuoli, ikä, koulutus ja tulot. Taustamuuttujien kohdalla on vaarana, että yksittäinen vastaaja voidaan tunnistaa sen perusteella. Mikäli esimerkiksi oppilaitoksessamme olisi jollain koulutuslalla todella vähän miehiä opiskelijoina ja heistä joku olisi vastannut olevansa maksuvaikeuksissa, voitaisiin hänet mahdollisesti tunnistaa sukupuolen, iän ja koulutusalan perusteella. Tämän vuoksi on tärkeää käydä ensin kokonaisuus läpi ja tarvittaessa poistaa tulosten analysoinnista joitakin muuttujia. (Kuula 2011.)

4.3 Tutkimuksen toteutus

Toteutin tutkimuksen opiskelijoille sähköpostilla, jossa oli linkki Webropolin kyselylomakkeeseen. Lomakkeessa on 25 monivalintakysymystä, jotta vastaajalla riittää mielenkiinto ja aika vastata kaikkiin kysymyksiin. Suurin osa kysymyksistä on niin sanottuja suljettuja kysymyksiä, joissa vastaajan täytyy valita valmiista vaihtoehdoista itseensä sopivin vastaus. Muutamassa

kysymyksessä puolestaan vastaajalle on annettu mahdollisuus itse määrittellä vastaus. Kyselylomake on tämän suunnitelman liitteenä. Vastaamisen aikaraja oli noin kaksi viikkoa.

Koska tutkimuksen aihealue on yleisesti ottaen melko arka, vaarana on, etteivät vastaajat vastaa kysymyksiin täysin rehellisesti. Yleisessä tiedossa on, että maksuvaikeudet aiheuttavat häpeää ja epäonnistumisen tunnetta, jonka vuoksi niitä ei halua tuoda ilmi toisille. Kyselyyn vastataan anonyymisti, jolloin vastaajan on helpompi olla täysin rehellinen. Vastauksien rehellisyyttä ei kuitenkaan voi mistään tarkastaa, joten on vain luotettava saatuun tutkimusaineistoon.

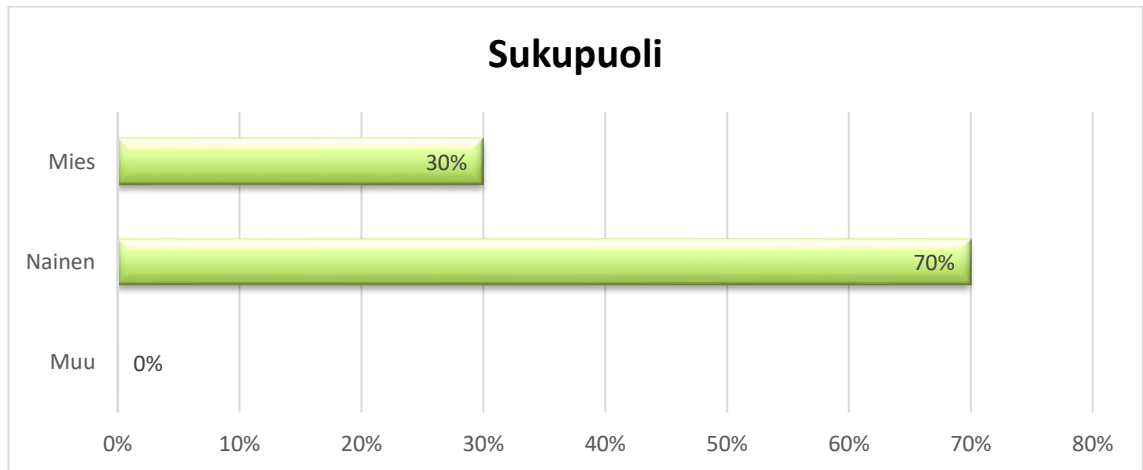
Analysoin tutkimusaineiston käyttäen Webropolin analysointityökaluja sekä Exceliä. Analysoin eri taustamuuttujien vaikutuksia Webropolin professional statistics -työkalulla. Työkalun avulla selvitin taustamuuttujien p-arvot. Tuloksissa on tuotu kysymyskohtaisesti esille vain ne taustamuuttujat, joilla on tilastollisesti merkitystä. Lisäksi analysoin myös kaikkien vastaajien prosenttiosuuksia, esimerkiksi kuinka monta prosenttia opiskelijoista suunnittelee talouttaan tai kuinka monella prosentilla heistä on maksuhäiriömerkintä. Tulokset tuodaan opinnäytetyössä esille sanallisesti sekä Excel-kaavioina.

5 Tulokset

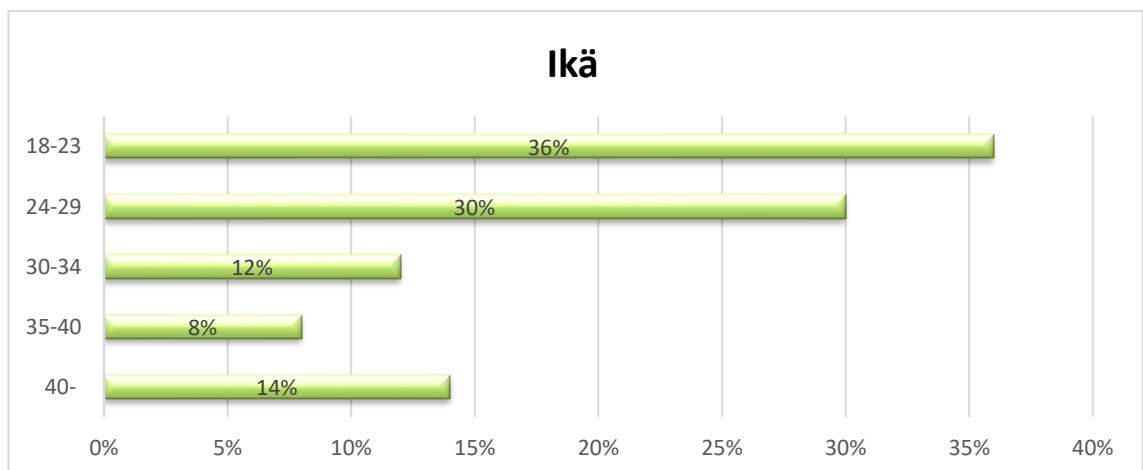
5.1 Taustamuuttujat

Kysely taloustaidoista lähetettiin sähköpostilla kaikille noin 3000 Karelia-ammattikorkeakoulun opiskelijalle keväällä 2019. Vastausaikaa annettiin noin kaksi viikkoa. Kyselyyn vastasi 423 opiskelijaa. Kyselyn alussa vastaaja täytti taustatiedot. Kyselyyn vastanneista miehiä oli 125 eli noin 30 prosenttia ja naisia 297 eli noin 70 prosenttia. Vastaajista 1 ilmoitti sukupuoleksi muun. (Kuvio 1.)

Suurin osa vastaajista on 18–23-vuotiaita, heitä on 150 eli 36 prosenttia. Toiseksi eniten 24–29-vuotiaita, heitä on 128 eli 30 prosenttia vastaajista. Kolmanneksi eniten on yli 40-vuotiaita, heitä on 61 eli 14 prosenttia vastaajista. Toiseksi vähiten vastaajista on puolestaan 30–34-vuotiaita, heitä on 50 eli noin 12 prosenttia ja vähiten 35–40-vuotiaita, heitä on 34 eli 8 prosenttia vastaajista. (Kuvio 2.)

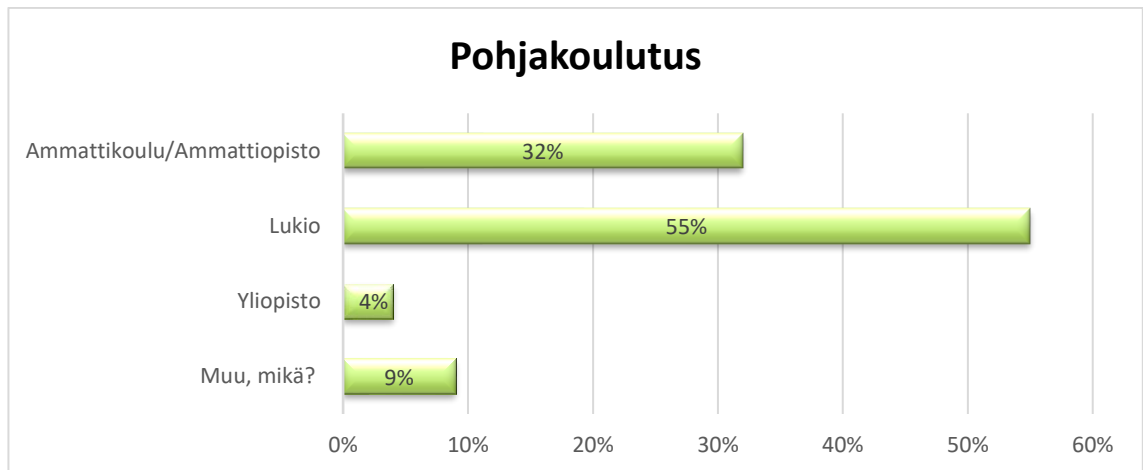
Kuvio 1. Opiskelijoiden sukupuoli (n=423).

Kuvio 2. vastaajien ikä (n=423).

Kyselyyn vastanneiden opiskelijoiden suosituin pohjakoulutus on lukio, heitä on 234 eli 55 prosenttia. Toiseksi suosituin pohjakoulutus on ammattikoulu tai ammattiopisto, heitä on vastaajista 32 prosenttia eli 134 opiskelijaa. Yliopiston käyneitä on 19 opiskelijaa eli 4 prosenttia vastaajista. 36 opiskelijaa (9 %) ilmoitti

pohjakoulutukseksi jonkun muun. Jonkun muun pohjakoulutuksen valinneille annettiin mahdollisuus kirjoittaa avoimeen tekstikenttään mikä pohjakoulutus on kyseessä, mutta tähän en saanut yhtään vastausta. (Kuvio 3.)

Kuvio 3. vastaajien pohjakoulutus (n=423).

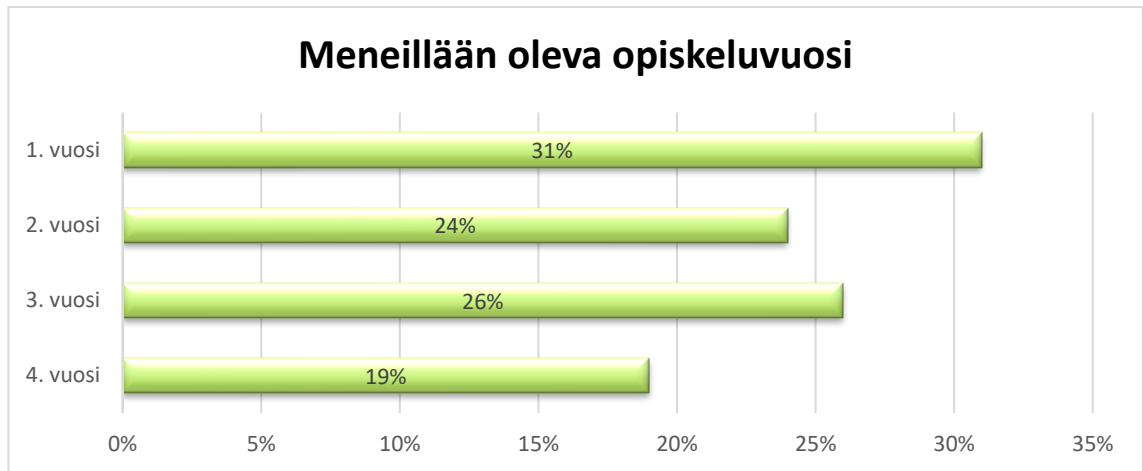
Vastanneiden joukossa on eniten sosiaali-, terveys- ja liikunta-alan opiskelijoilta, joita on 219 opiskelijaa eli 52 prosenttia kaikista vastaajista. Seuraavaksi eniten vastanneista on tekniikan ja liikenteenalan opiskelijoilta, heitä on 65 (15 %). Yhteiskuntatieteiden-, liiketalouden- ja hallinnon alan opiskelijoita on vastanneista 62 eli 15 prosenttia. Matkailu-, ravitsemis- ja talousalan opiskelijoita on 24 eli 6 prosenttia ja luonnonvara- ja ympäristöalan vastaajia 32 eli seitsemän prosenttia. Toiseksi vähiten vastanneista on kulttuurialan opiskelijoita, heitä on 18, tämä on 4 prosenttia vastaajista. Vähiten vastanneista on luonnontieteiden alalta, heitä on kolme eli 1 prosentti vastaajista. Vastausprosentit aloittain vastaavat jotakuinkin linjaa, millainen on kyseisten alojen opiskelijoiden edustus oppilaitoksessamme. (Kuvio 4.)

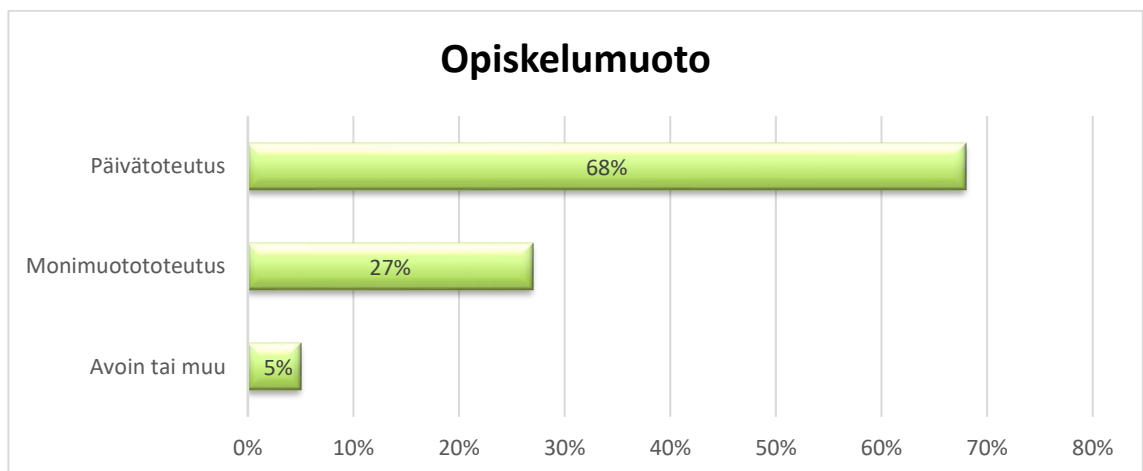
Kuvio 4. Vastaajien koulutusala (n=423).

Vastaajien meneillään oleva opiskeluvuosi jakautui melko tasaisesti vastaajien kesken. Vastausvaihtoehtoina oli opiskeluvuodet ensimmäisestä neljanteen vuoteen. Yli neljä vuotta ammattikorkeakouluopintoja suorittaneita varten ei ollut erillistä vastausvaihtoehtoa, koska opinnot ovat kuitenkin tavoitteena suorittaa 3,5–4 vuodessa. Vastaajista 133 eli 31 prosenttia on ensimmäisen vuoden opiskelijoita ja 108 eli 26 prosenttia kolmannen vuoden opiskelijoita. Toisen vuoden opiskelijoita on 101 eli 24 prosenttia ja vähiten odotetusti neljännen vuoden opiskelijoita, heitä on 81 eli 19 prosenttia. Neljännen vuoden opiskelijat tekevät pääsääntöisesti opinnäytetyötä tai suorittavat työharjoittelua, mikä vaikuttaa osaltaan heiltä tulleeseen vastausmäärään. (Kuvio 5.)

Suosituin opiskelumuoto oppilaitoksessamme on kyselyn mukaan päivätoteutus, jossa opiskelee 288 vastaajaa eli 68 prosenttia kaikista vastaajista. Seuraavaksi tulee monimuotototeutus, jossa opiskelee 116 opiskelijaa eli 27 prosenttia vastaajista. Korkeakoulussamme voi opiskella monimuotona tällä hetkellä vain sairaanhoitajaksi, sosionomiksi ja tradenomiksi, mikä selittää sen, että monimuotototeutuksen opiskelijoita on vähemmän kuin päivätoteutuksen. Vähiten opiskelijoita on avoimen ammattikorkeakoulun tai muun kautta, heitä on 19 eli 5 prosenttia vastaajista. Avoimen ammattikorkeakoulun lisäksi opintoja voi suorittaa esimerkiksi muuntokoulutuksena tai työvoimakoulutuksena. (Kuvio 6.)

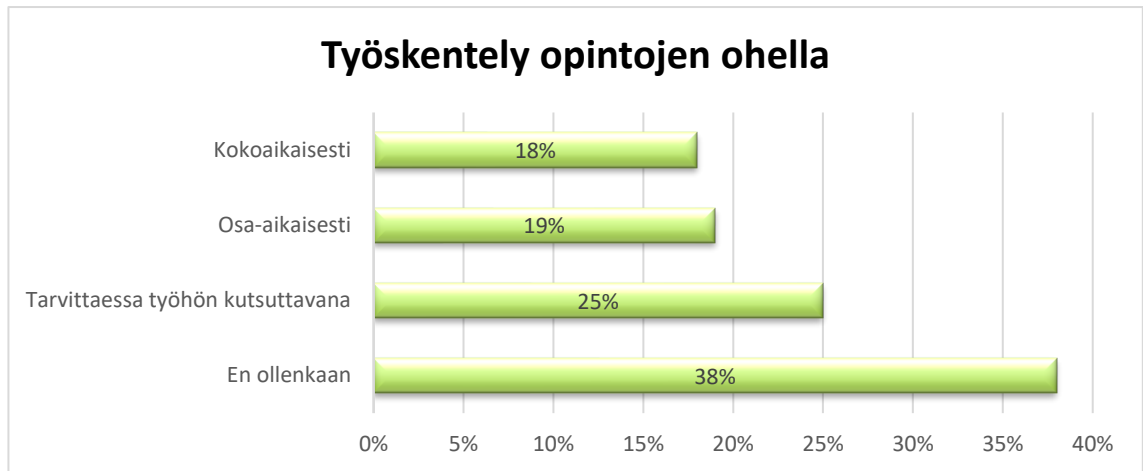

Kuvio 5. Vastaajien meneillään oleva opiskeluvuosi (n=423).

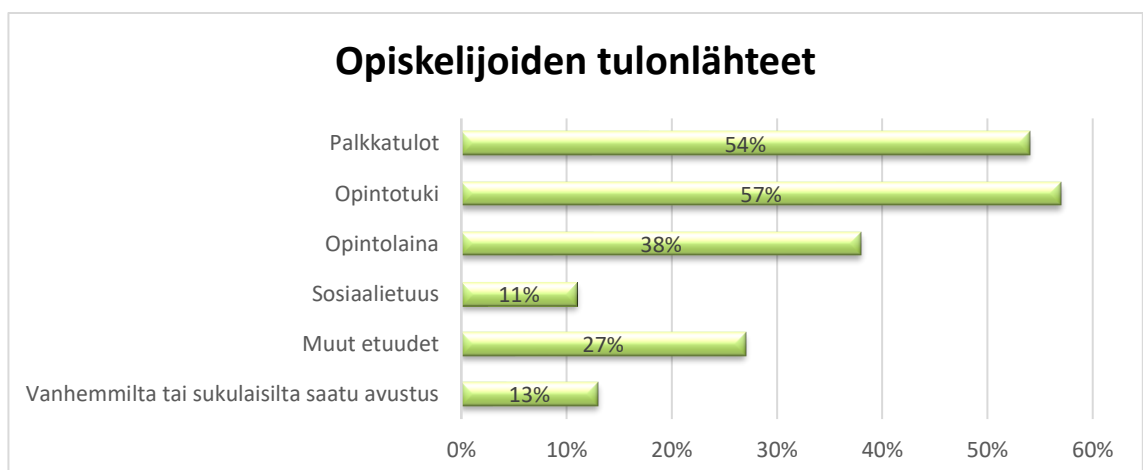
Kuvio 6. Vastaajien opiskelumuoto (n=423).

Opiskelijoilta kysyttiin, käyvätkö he töissä opintojen ohella. 38 prosenttia eli 159 opiskelijaa ilmoitti, ettei työskentele lainkaan opintojen ohella. 25 prosenttia eli 107 opiskelijaa ilmoitti työskentelevänsä tarvittaessa työhön kutsuttavana. Osa-aikaisesti työskentelee 80 opiskelijaa (19 %) ja kokoaikaisesti 77 opiskelijaa (18%). Opiskelijoista 68 prosenttia opiskelee päivätoteutuksessa, minkä takia heistä suurin osa ei työskentele opintojen ohella lainkaan tai he työskentelevät vain tarvittaessa työhön kutsuttavana joitakin tunteja viikossa. (Kuvio 7.)

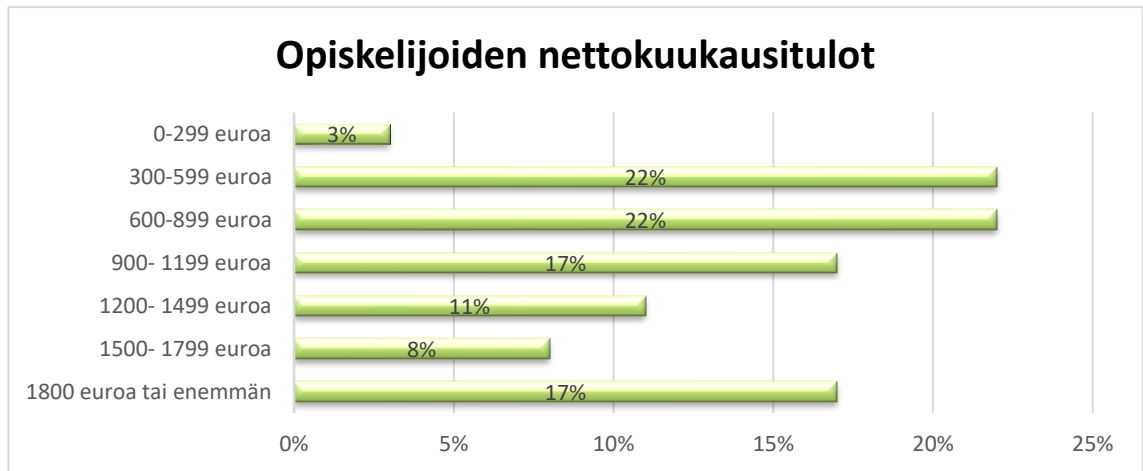

Kuvio 7. Opiskelijoiden työskentely opintojen ohella (n=423).

Opiskelijan tulot voivat koostua monesta eri tulonlähteestä. Tulonlähteitä vastaaja sai valita kyselyssä yhden tai useamman. Eri tulonlähteisiin tuli vastauksia yhteensä 847 kappaletta eli tulot koostuvat useimmiten kahdesta eri lähteestä tulevasta tulosta. Suosituin tulonlähde on palkkatulot (227 opiskelijaa) sekä opintotuki (241 opiskelijaa). 160 opiskelijaa kertoo nostavansa opintolainaa ja 48 opiskelijaa saa sosiaalietuutta. Muita etuuksia kertoo saavansa 116 opiskelijaa. Sosiaalietuutta ovat esimerkiksi yleinen asumistuki sekä elatusapu. Muihin etuuksiin kuuluu mm. aikuiskoulutustuki. Kyselyssä olisi pitänyt tuoda paremmin esille sosiaalietuuksien ja muiden etuuksien ero. Vanhemmilta ja sukulaisilta rahallista avustusta puolestaan kertoo saavansa 55 opiskelijaa. (Kuvio 8.)

Kuvio 8. Opiskelijoiden tulonlähteet (n=847).

Kuvio 9. Opiskelijoiden nettokuukausitulot (n=423).

Vastanneista 44 prosentilla (n=184) kuukausitulot ovat 300–899 euroa. 17 prosentilla eli 72 opiskelijalla kuukausitulot ovat 900–1199 euroa ja toisella 17 prosentilla (n=73) puolestaan tulot ovat yli 1800 euroa tai enemmän. Yli 1800 euroa tienävät opiskelijat työskentelevät opintojen ohella, koska esimerkiksi opintotuki ja opintolaina voivat olla kuukaudessa yhteensä maksimissaan noin 1000 euroa. 1200–1499 euroa kuukaudessa tienavia opiskelijoita on 47 (11 %) ja 1500–1799 euroa tienavia opiskelijoita 33 (8 %). Opiskelijoista 14 (3 %) kertoo ansaitsevansa kuukaudessa 299 euroa tai vähemmän. Nämä opiskelijat asuvat todennäköisesti vielä vanhempien luona. (Kuvio 9.)

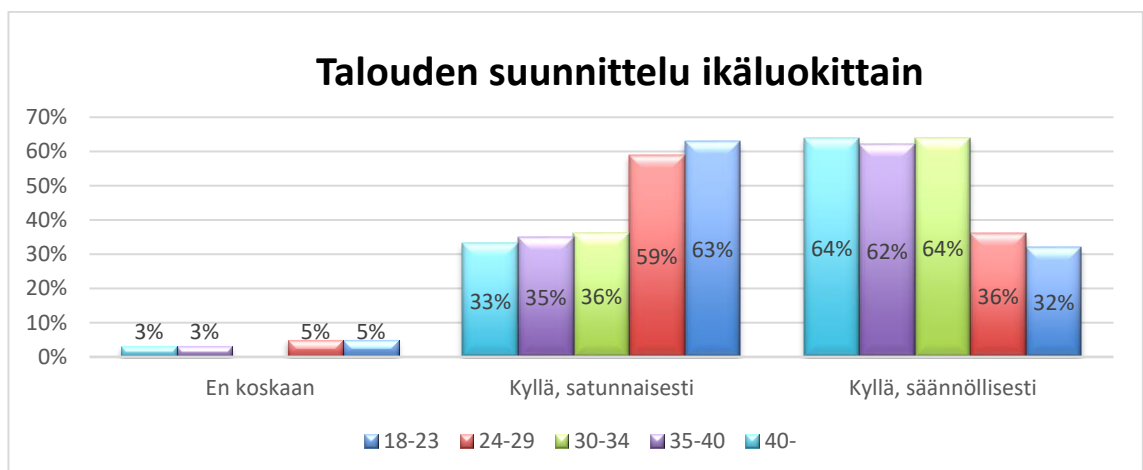
5.2 Talouden suunnittelu

Opiskelijoilta kysyttiin, suunnittelevatko he omaa talouttaan. Vastausvaihtoehtoina oli säännöllisesti, satunnaisesti tai en koskaan. Yli puolet opiskelijoista eli 52 prosenttia (n=219) vastasi suunnittelevansa talouttaan satunnaisesti. Säännöllisesti talouttaan suunnittelevia opiskelijoita on 44 prosenttia vastaajista (n=186) ja opiskelijoita, jotka eivät puolestaan koskaan suunnittele talouttaan on 4 prosenttia (n=18). (Kuvio 10.)

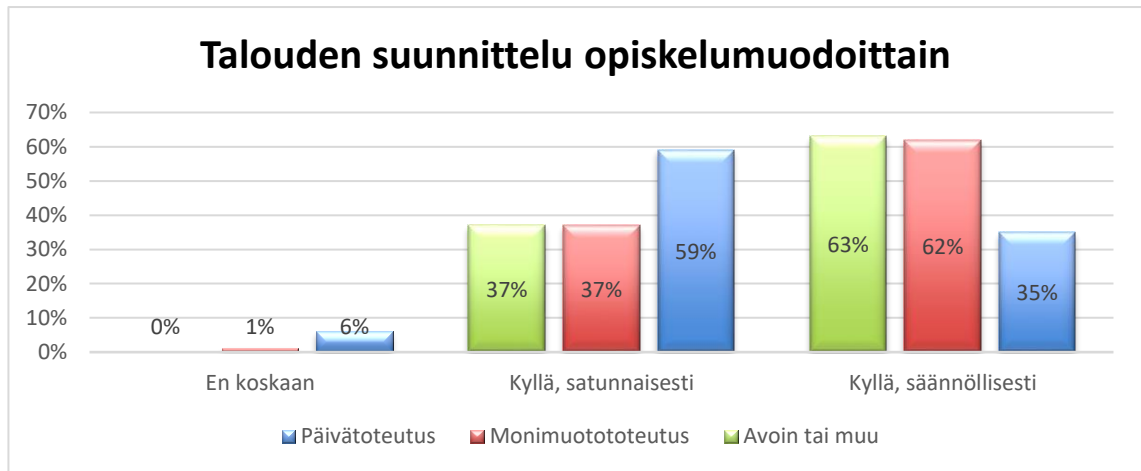

Kuvio 10. Opiskelijoiden talouden suunnittelu (n=423).

Opiskelijoiden iällä on merkitystä talouden suunnitteluun. Yli 30-vuotiaat suunnittelevat talouttaan säännöllisemmin kuin alle 30-vuotiaat. Alle 30-vuotiaiden keskuudessa satunnainen talouden suunnittelu on suositumpaa kuin säännöllinen talouden suunnittelu. Talouden suunnittelemattomuudessa ei korostu erityisesti mikään ikäluokka. (Kuvio 11.) Opiskelumuotojen mukaan puolestaan taloutta suunnittelevat säännöllisesti monimuoto- opiskelijat (62 %) ja avoimen tai muun kautta opiskelevat opiskelijat (63 %). Päivätoteutuksen opiskelijoista yli puolet eli 59 prosenttia suunnittelee talouttaan satunnaisesti ja 6 prosenttia ei koskaan. (Kuvio 12.) Päivätoteutuksessa opiskelee enemmän alle 30-vuotiaita kuin monimuotototeutuksessa tai avoimen kautta, joten tulokset ovat näiden muuttujien suhteen linjassa.

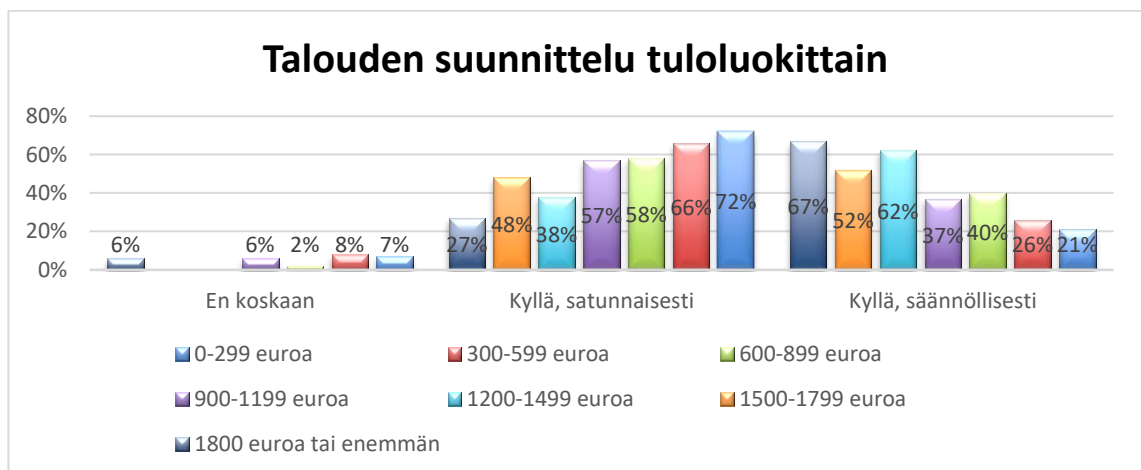

Kuvio 11. Talouden suunnittelu ikäluokittain (n=423).

Kuvio 12. Talouden suunnittelu opiskelumuodoittain (n=423).

Opiskelijoiden tulotasolla on selkeä vaikutus siihen, miten he suunnittelevat talouttaan. Mitä enemmän opiskelijalla on tuloja, sitä useammin hän suunnittelee talouttaan säännöllisesti. Pienempituloiset puolestaan suunnittelevat talouttaan useammin satunnaisesti kuin säännöllisesti. (Kuvio 13.) Tulotason kanssa samassa linjassa on opiskelijoiden työssäkäynnin merkitys talouden suunnitteluun. Kokoaikaisesti työskentelevistä 60 prosenttia ja osa-aikaisesti työskentelevistä 47 prosenttia suunnittelee talouttaan säännöllisesti. Tarvittaessa töihin kutsuttavien (58 %) ja ei lainkaan työskentelevien (56 %) keskuudessa satunnainen talouden suunnittelu on suositumpaa. (Kuvio 14.) Muilla taustamuuttujilla ei ole merkitystä talouden suunnittelun kannalta.

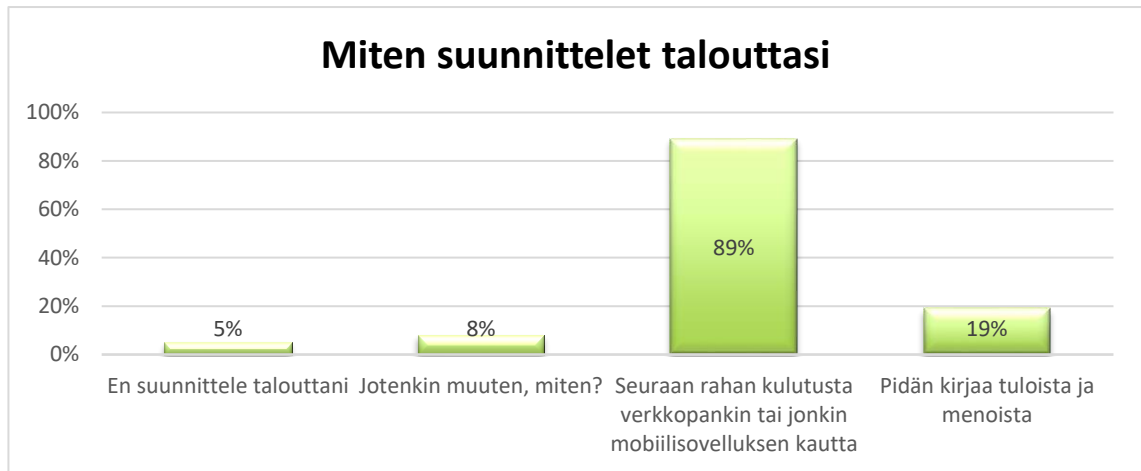

Kuvio 13. Talouden suunnittelu tuloluokittain (n=423).

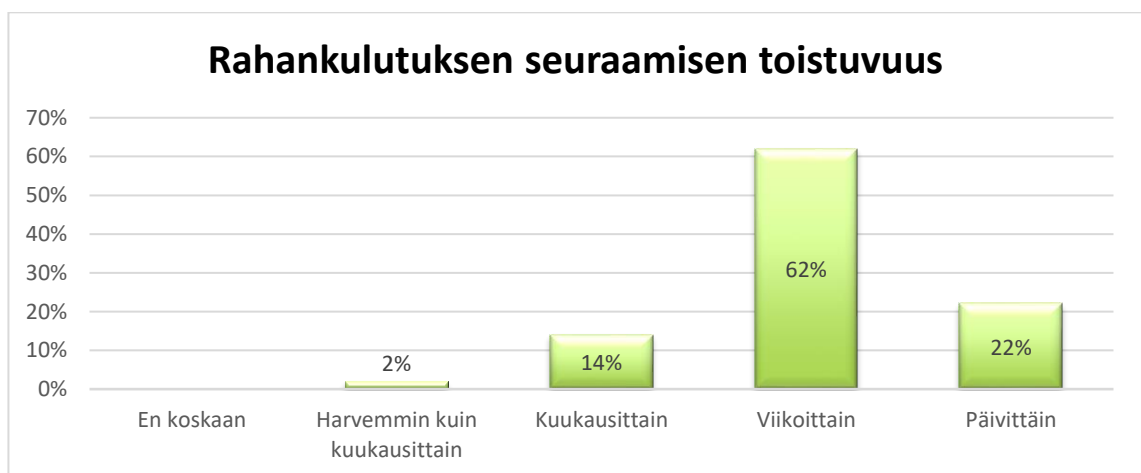

Kuvio 14. Talouden suunnittelu työssäkäynnin mukaan (n=423).

Opiskelijoilta kysyttiin miten he suunnittelevat talouttaan. Vastausvaihtoehtoiksi annettiin tulojen ja menojen kirjaaminen, kulutuksen seuraaminen verkkopankin tai mobiilisovelluksen kautta tai avoin vaihtoehto jokin muu, johon opiskelijat saivat itse kirjoittaa vastauksen. Ylivoimaisesti suosituin tapa talouden suunnitteluun on rahan kulutuksen seuraaminen verkkopankin tai mobiilisovelluksen avulla, 89 prosenttia eli 376 opiskelijaa vastasi toimivansa näin. Opiskelijoista 82 eli 19 prosenttia puolestaan pitää kirjaa tuloista ja menoista ja 5 prosenttia eli 20 opiskelijaa ei suunnittele talouttaan mitenkään. Jonkin muun tavan talouden suunnitteluun vastasi 8 prosenttia eli 33 opiskelijaa. He kertovat suunnittelevansa talouttaan esimerkiksi Excel-taulukon avulla tai laskevansa, paljon tuloista voi käyttää rahaa mihinkin menoon ja kuinka paljon ylimääräistä rahaa jää käytettäväksi pakollisten menojen jälkeen. Vastauksista ei käy ilmi, että laskutoimitusten tuloksia kirjattaisiin mihinkään ylös. Moni kertookin ajattelevansa vain mielessään, mihin rahaa kuluttaa. Ostaessa myös harkitaan, mihin rahat käytetään ja hintoja vertaillaan. Ylimääräiset rahat laitetaan säästöön. (Kuvio 15.) Millään taustamuuttujalla ei ollut vaikutusta siihen, kuinka taloutta suunnitellaan.

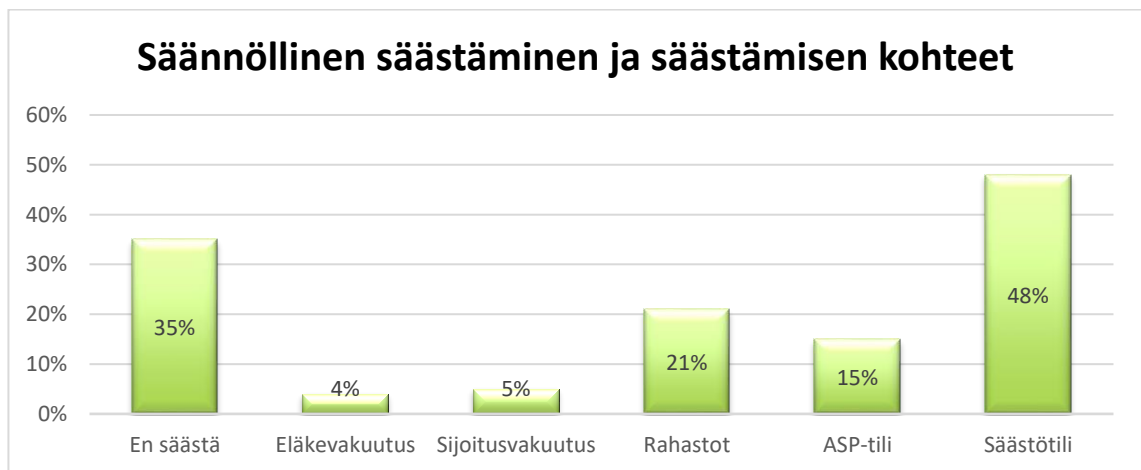
Kuvio 15. Miten suunnittelet talouttasi (n=423).

Kuvio 16. Rahankulutuksen seuraamisen toistuvuus (n=423).

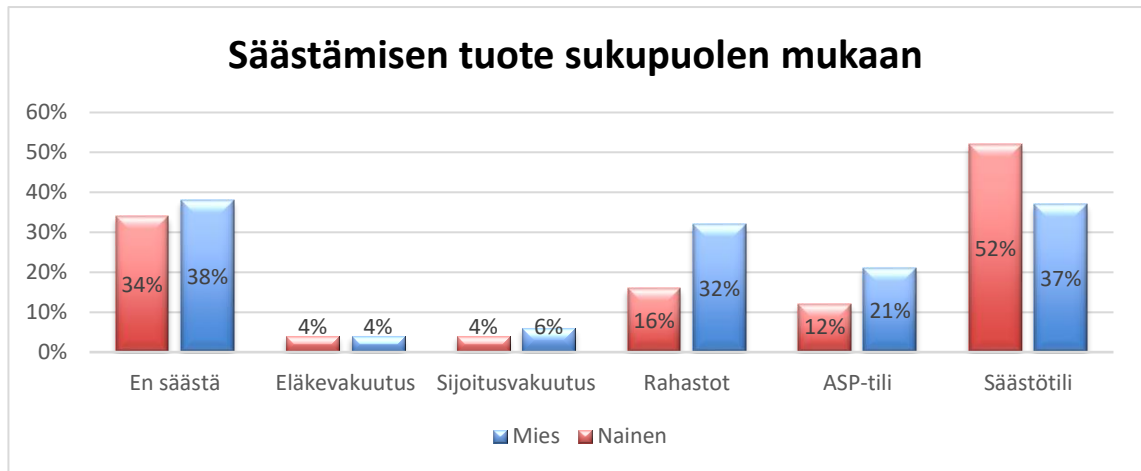
Vastanneista opiskelijoista 260 eli 62 prosenttia kertoi seuraavansa omaa rahankulutustaan viikoittain. 22 prosenttia eli 95 opiskelijaa seuraa kulutusta päivittäin ja 14 prosenttia eli 58 opiskelijaa kuukausittain. 2 prosenttia opiskelijoista seuraa kulutustaan harvemmin kuin kuukausittain ja 1 opiskelija ei seuraa kulutustaan koskaan. Oman kulutuksen seuraaminen on tänä päivänä helppoa ja nopeaa verkkopankin ja oman pankin mobiilisovelluksen avulla. Halutessaan tilin saldon voi tarkastaa kaupan kassalla ennen maksutapahtumaa. (Kuvio 16.) Kuten talouden suunnittelun tavoissa, ei rahankulutuksen toistuvuuden seuraamisessa ollut merkittäviä eroja taustamuuttujien mukaan.

Opiskelijoilta kysyttiin, säästävätkö he säännöllisesti säästötilille, ASP-tilille, rahastoihin, sijoitusvakuutukseen tai eläkevakuutukseen. Vaihtoehtona oli myös, ettei säästä säännöllisesti. Opiskelijat saivat valita useamman kuin yhden säästämisen tavan. Vastauksia eri vaihtoehtoihin tuli 537, joista 35 prosenttia eli 149 vastausta tuli kohtaan en säästä. Useimmiten opiskelijoilla on vain yksi säästämisen tuote, johon he laittavat rahaa syrjään. Suosituin säästämisen tapa oli laittaa rahaa säästötilille, ja näin tekee 48 prosenttia eli 201 opiskelijaa. Toiseksi suosituin on rahastot, joihin säästää 21 prosenttia eli 88 opiskelijaa. ASP-tilille säästää 15 prosenttia eli 62 opiskelijaa. Sijoitusvakuutukseen säästää 5 prosenttia eli 21 opiskelijaa ja eläkeikään varautuu eläkevakuutuksella 4 prosenttia eli 16 opiskelijaa. (Kuvio 17.)

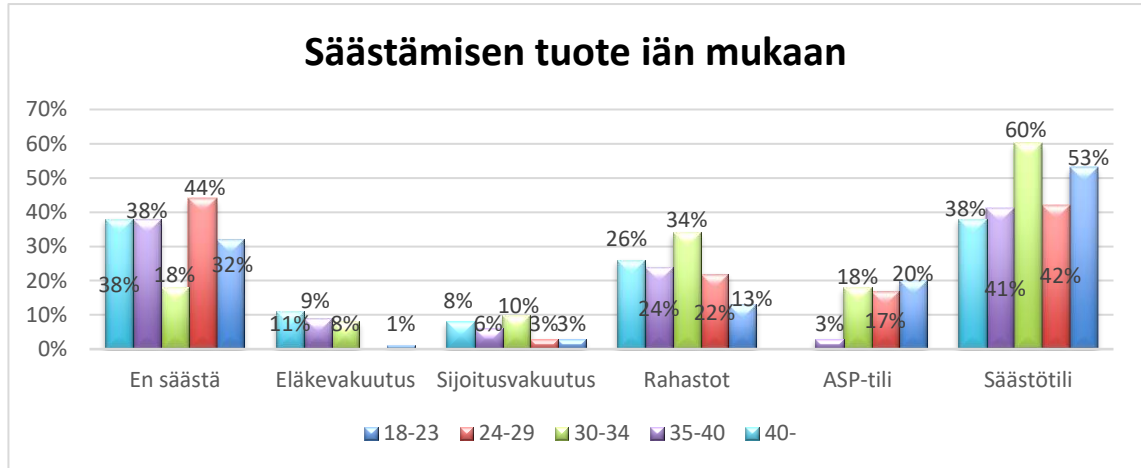
Kuvio 17. Säännöllinen säästäminen ja säästämisen kohteet (n=537)

Sukupuolella on merkitystä säästämisen tavan valinnassa. Naisista 52 prosenttia (n=155) säästää säästötilille, kun miehistä säästötilille säästää alle puolet eli 37 prosenttia (n=46). Miehet ovat ahkerampia säästämään ASP-tilille, näin tekee heistä 21 (n=26) prosenttia, kun taas naisista vastaava luku on vain 12 prosenttia (n=36). Miehet säästävät myös useammin (32 %, n=40) rahastoihin kuin naiset (16 %, n=48). Eläke- ja sijoitusvakuutuksen kohdalla ei ole merkittävää eroa sukupuolten välillä. Vaikka miehet hakevat selvästi parempaa tuottoa säästöilleen, ei heistä 38 prosenttia (n=48) säästä lainkaan säännöllisesti. Naisista puolestaan 34 prosenttia (n=100) kertoo samoin. (Kuvio 18.)

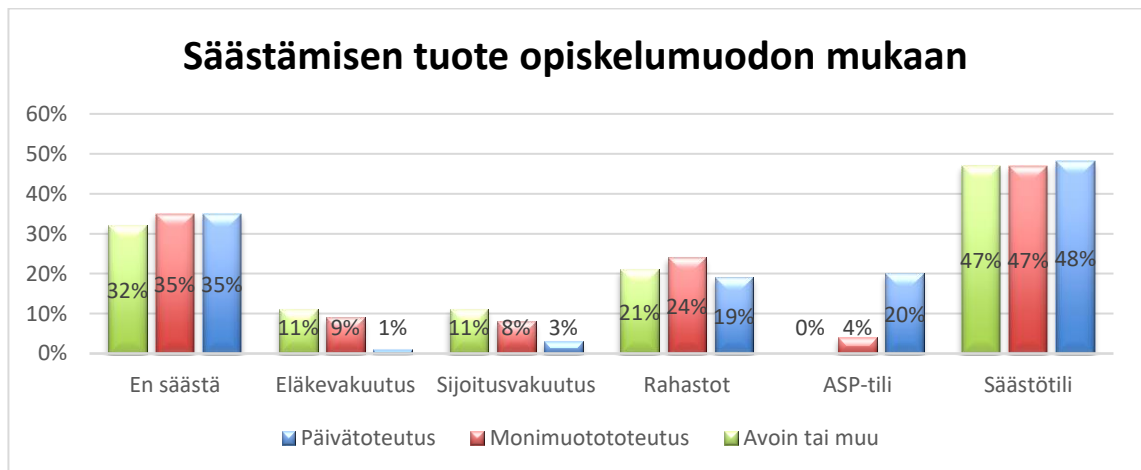

Kuvio 18. Säästämisen tuotteen valinta sukupuolen mukaan (n=537.)

18–23-vuotiaiden (53 %) keskuudessa säästötilille säästäminen on suosituin säästämisen tapa, toiseksi suosituin ASP-tili (20 %) ja kolmanneksi suosituin rahastot (13 %). 32 prosenttia heistä kertoo, ettei säästä lainkaan tällä hetkellä. 24–29-vuotiaiden keskuudessa trendi on samankaltainen eli suosituimmat säästämisen muodot ovat järjestyksessä säästötili, rahastot ja ASP-tili, 44 prosenttia heistä ei kuitenkaan säästä ollenkaan. 30–34-vuotiaiden opiskelijoiden keskuudessa rahastosäästäminen (34 %) on suositumpaa kuin muissa ikäluokissa. 35–40-vuotiaiden ja yli 40-vuotiaiden ikäluokissa ASP-säästämistä ei ole juuri lainkaan. Yli 30-vuotiaat säästävät eläke- tai sijoitusvakuutuksen useammin kuin alle 30-vuotiaat. (Kuvio 19.) Opiskelumuodon mukaan tarkastellessa säästämisen tuotetta, nousee ASP-tilin suosio selkeästi esille päivätoteutuksen opiskelijoiden keskuudessa (20 %). Monimuotototeutuksen ja avoimen tai muun opiskelijoiden keskuudessa puolestaan nousee esille säästäminen sijoitus- tai eläkevakuutukseen. (Kuvio 20.) Ikä ja opiskelumuodon vaikutus säästämisen tuotteen valintaan on linjassa keskenään.

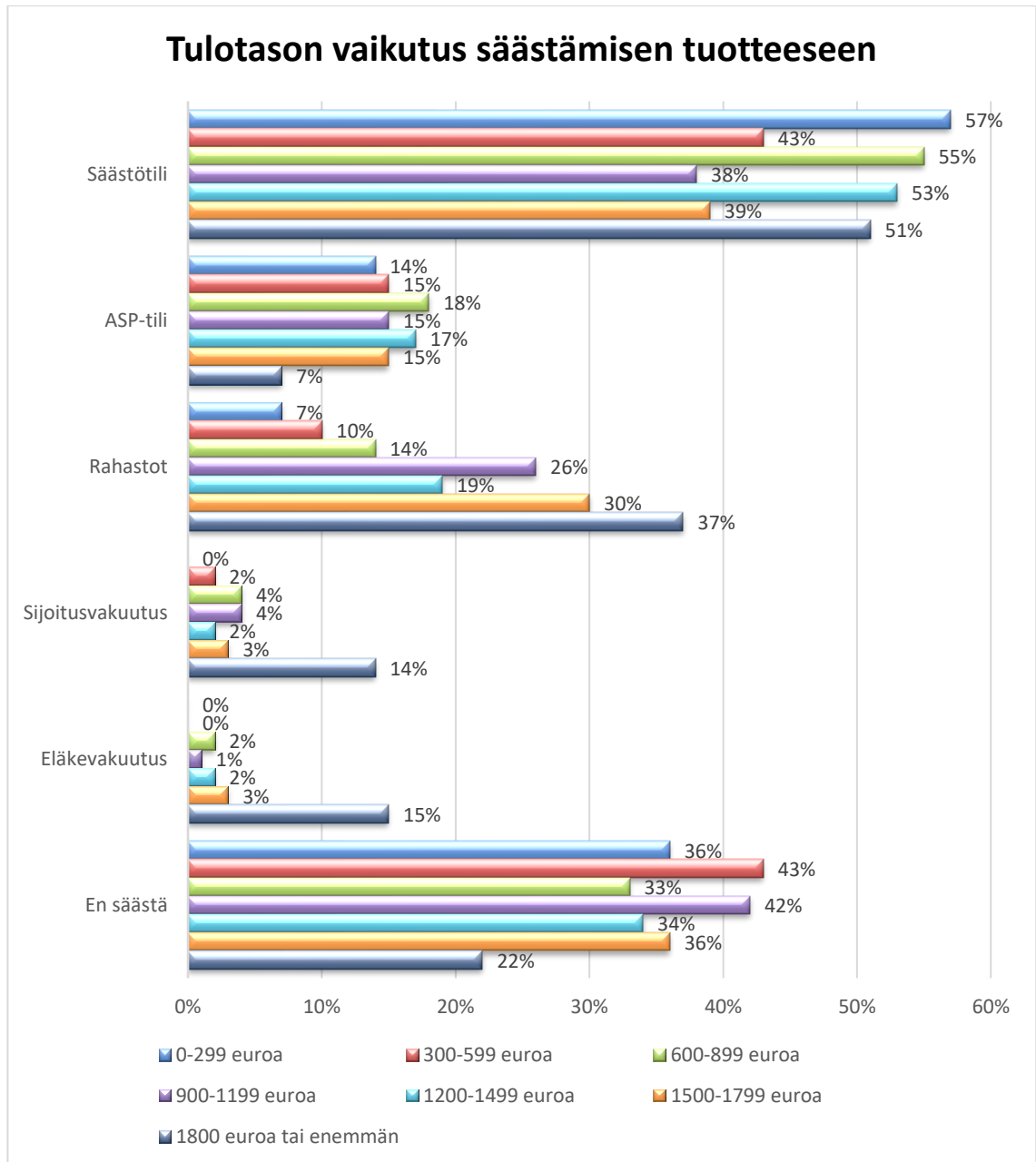
Kuvio 19. Säästämisen tuotteen valinta iän mukaan (n=537).

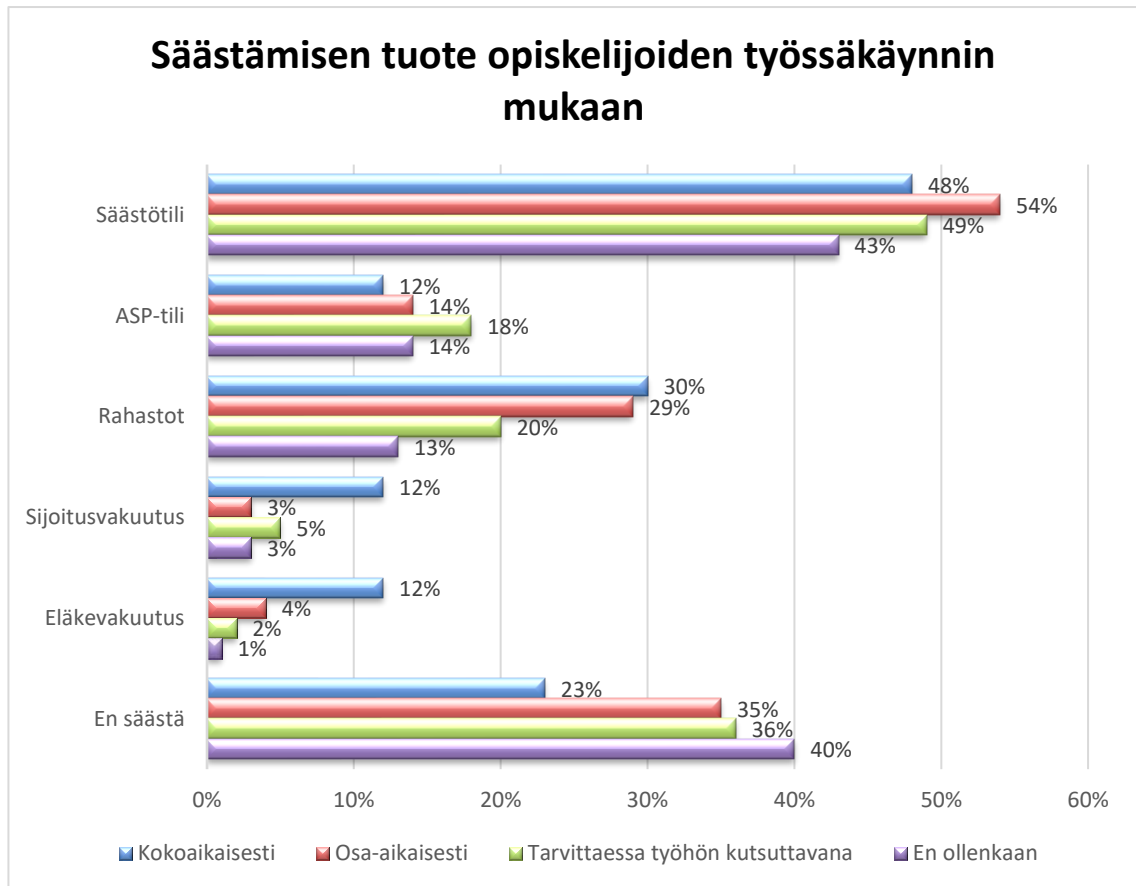
Kuvio 20. Säästämisen tuote opiskelumuodon mukaan (n=537).

Lisäksi tulotasolla on hieman vaikutusta siihen, mihin rahaa säästetään. Yli 1800 euroa kuukaudessa tienävistä vain 22 prosenttia eli 16 opiskelijaa ei säästä ollenkaan. Heidän keskuudessaan eläkevakuutukseen (15 %, n=11) ja sijoitusvakuutukseen (14 %, n=10) säästäminen on selvästi suositumpaa kuin muissa tuloluokissa. Yli 1800 euroa tienävistä 37 prosenttia (n=27) ja 1500–1799 euroa tienävistä 30 prosenttia (n=10) säästää rahastoihin. Muissa tuloluokissa rahastosäästäminen ei ole yhtä suosittua. Kuviosta 18 voidaan päätellä, että mitä enemmän tuloja sitä useammin säästöjä hajautetaan eri kohteisiin. (Kuvio 21.) Opiskelijoiden työskentelystä opintojen ohella voidaan tehdä samankaltaiset havainnot kuten tulotasossa. Kokoaikatyötä tekevien keskuudessa eläke- ja sijoitusvakuutukseen säästämisen on suositumpaa kuin

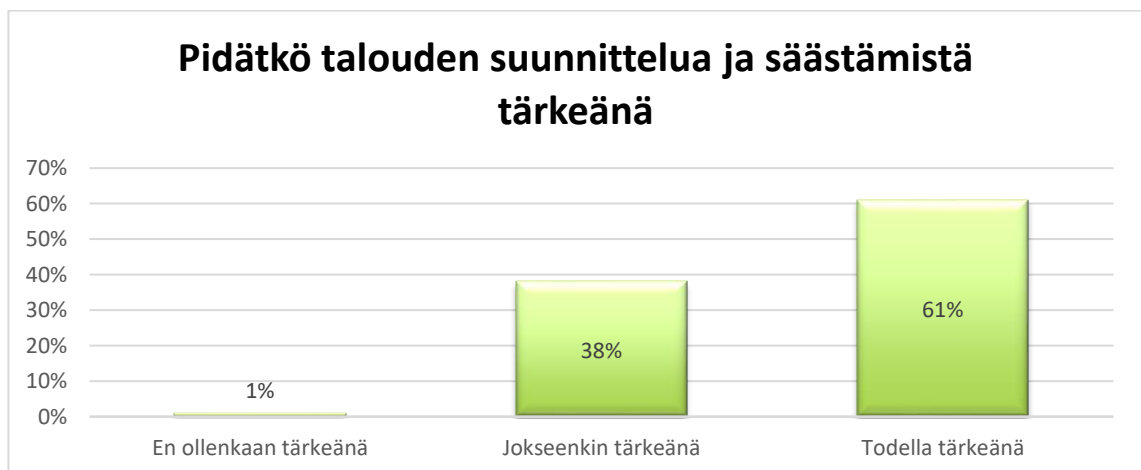
muissa työskentelymuodoissa. Lisäksi kokoaikaisesti ja osa-aikaisesti työskentelevät opiskelijat säästävät rahastoihin useammin kuin tarvittaessa töihin kutsuttavat tai ei lainkaan työskentelevät opiskelijat. (Kuvio 22.) Muilla taustamuuttujilla ei ole merkitystä säästämisen tuotteen valintaan.

Kuvio 21. Tulotason vaikutus säästämisen tuotteeseen (n=537).

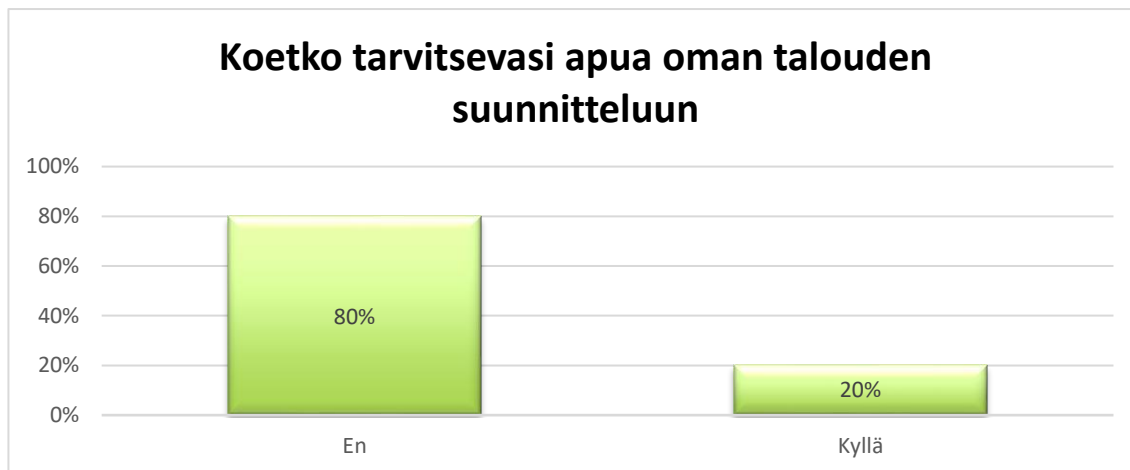

22. Säästämisen tuote opiskelijoiden työssäkäynnin mukaan (n=537).

Kuvio 23. Pidätkö talouden suunnittelua ja säästämistä tärkeänä (n=423).

Opiskeliijoista 61 prosenttia (n=257) pitää talouden suunnittelua ja säästämistä todella tärkeänä, 38 prosenttia (n=162) jokseenkin tärkeänä ja vain 1 prosentti (n=4) ei ollenkaan tärkeänä. (Kuvio 23.) Tässä kysymyksessä ei ollut merkittäviä eroja taustamuuttujien mukaan.

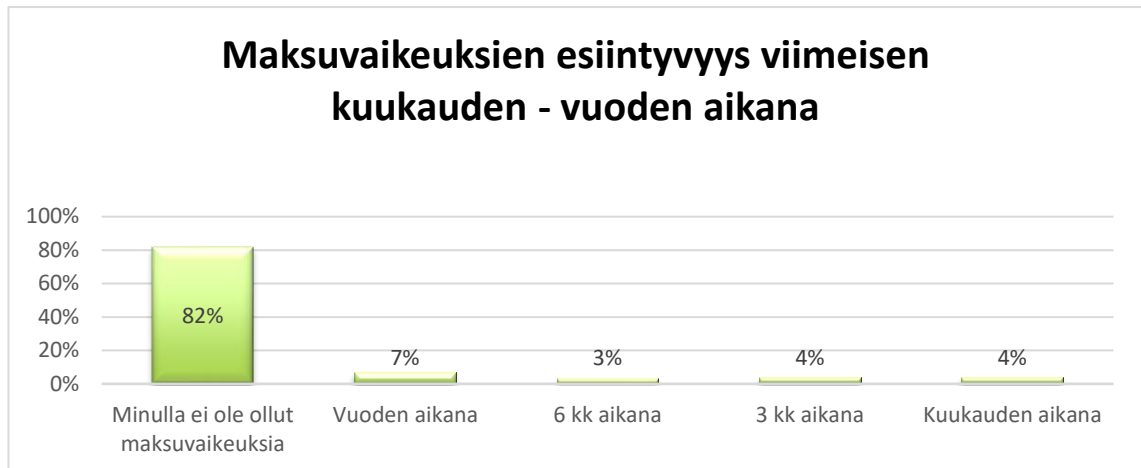

Kuvio 24. Koetko tarvitsevasi apua oman talouden suunnitteluun (n=423).

Opiskelijoista 20 prosenttia (n=86) puolestaan kertoo tarvitsevansa apua talouden suunnitteluun ja 80 prosenttia (n=337) ei koe tarvitsevansa tähän apua lainkaan. (Kuvio 24.) Taustamuuttujilla ei ole merkitystä avun tarpeeseen talouden suunnittelussa.

5.3 Maksuvaikeudet ja niiden seuraukset

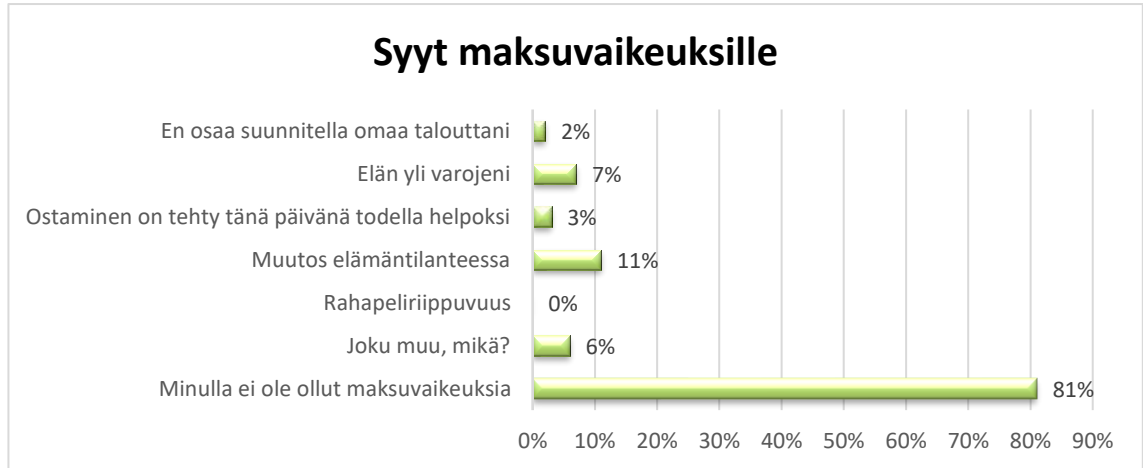
Opiskelijoiden maksuvaikeuksia lähdettiin kartoittamaan kysymyksellä, onko heillä ollut maksuvaikeuksia viimeisen kuukauden, kolmen kuukauden, kuuden kuukauden tai vuoden aikana. Vaihtoehtona oli myös, ettei maksuvaikeuksia ole ollut lainkaan edellä mainittuina ajankohtina. Opiskelijoista 82 prosentilla (n=346) ei ole ollut lainkaan maksuvaikeuksia viimeisen vuoden aikana. Viimeisen kuukauden sisällä maksuvaikeuksia on ollut 16 opiskelijalla, 3 kuukauden aikana 17 opiskelijalla, 6 kuukauden aikana 14 opiskelijalla ja vuoden aikana 30 opiskelijalla. (Kuvio 25.) Maksuvaikeuksien ilmentyvyyttä taustamuuttujien mukaan ei tuoda lainkaan esille, koska näiden opiskelijoiden määrä on vähäinen ja merkittäviä eroja taustamuuttujien mukaan ei ole. Vähäisen määrän takia on myös vaarana, että opiskelijat tunnistettaisiin taustamuuttujien kuten koulutusalan, iän ja opintovuoden perusteella.

Kuvio 25. Maksuvaikeuksien esiintyvyys viimeisen kuukauden- vuoden aikana (n=423).

Seuraavaksi kysyttiin syytä maksuvaikeuksille. Opiskelija sai valita annetuista vaihtoehdoista yhden tai useamman. Vastauksia annettiin yhteensä 461 kappaletta. Vastanneista opiskelijoista 81 prosentilla (n=341) ei ole lainkaan maksuvaikeuksia. Määrä heittää viidellä vastauksella edellisestä kysymyksestä. Suurimmat syyt maksuvaikeuksille ovat muutos elämäntilanteessa (n=46), yli varojen eläminen (n=29) ja avoin vastaus vaihtoehto joku muu (n=24). Avoimissa vastauksissa korostuivat yllättävät menot ja tulojen riittämättömyys menoihin. Lisäksi opiskelijoilla on epäsäännölliset tulot, minkä vuoksi talouden ennakointi on hankalaa. Ostamisen helppouteen vetosi 11 opiskelijaa ja 8 vastasi, ettei osaa suunnitella omaa talouttaan. Kahdella vastaajalla on rahapeli riippuvuus. (Kuvio 26.)

Maksuhäiriömerkinnästä kysyttäessä vastausvaihtoehtoina annettiin kyllä, ei ja en halua vastata. Opiskelijoista vain yhdeksällä (2 %) on maksuhäiriömerkintä ja 414 (98 %) ei lainkaan. Yksikään opiskelijoista ei valinnut vaihtoehtoa en halua vastata. (Kuvio 27.) Kysymystä maksuhäiriömerkinnöistä eikä maksuvaikeuksien syitä tarkastella taustamuuttujien mukaan vastaajien anonymiteetin säilymisen vuoksi, ja lisäksi taustamuuttujilla ei ole tilastollisesti merkitystä.

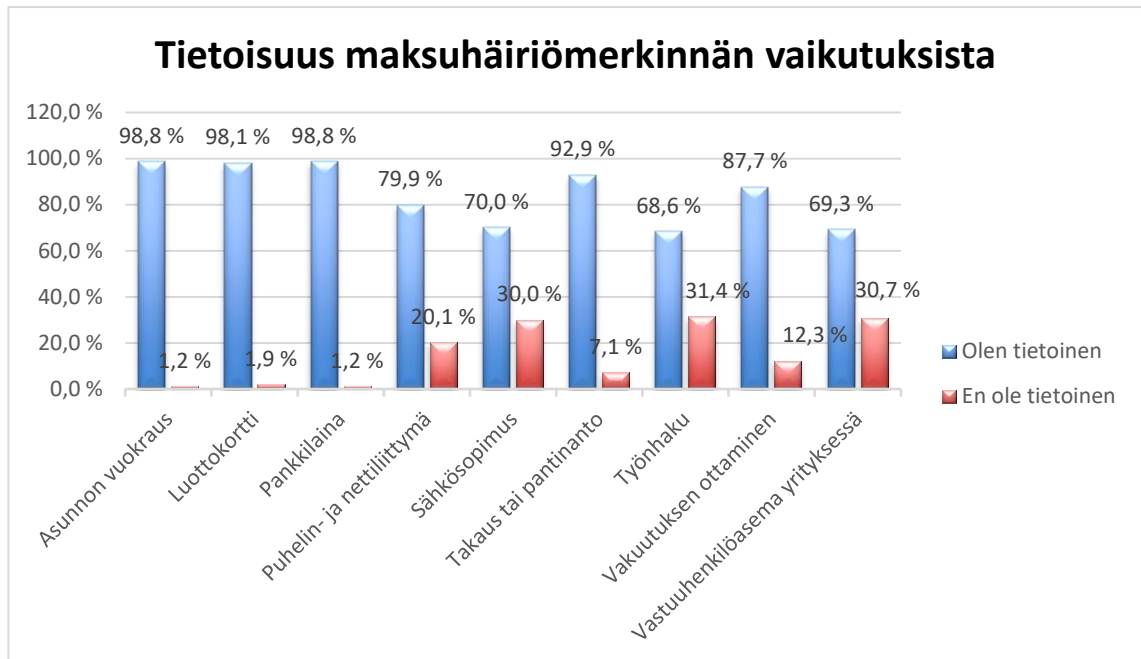

Kuvio 26. Syyt maksuvaikeuksille (n=461).

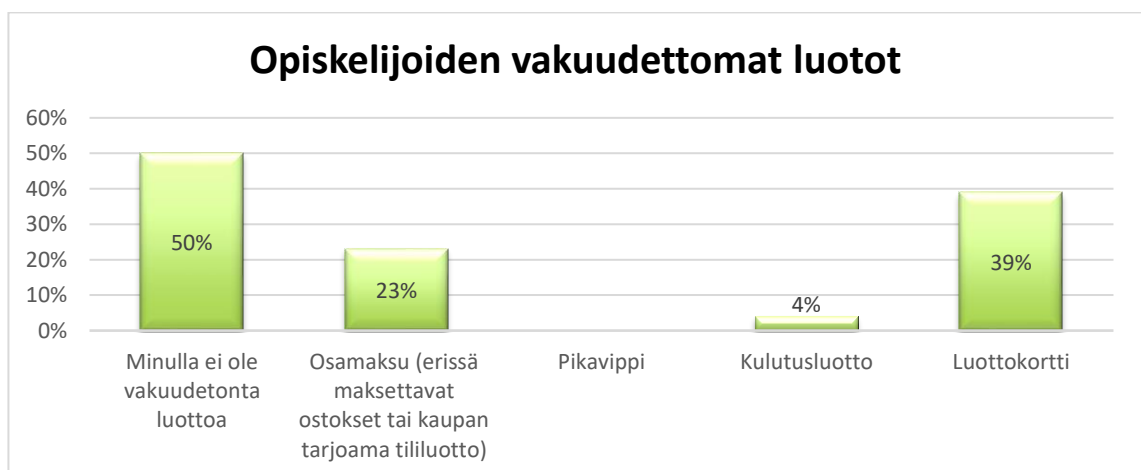
Kuvio 27. Onko sinulla maksuhäiriömerkintä (n=423).

Opiskelijoilta kysyttiin, tietävätkö he maksuhäiriömerkinnän negatiivista vaikutuksista eri asioihin. Opiskelijat saivat vastata jokaisen asian kohdalla, että ovat tietoisia tai eivät ole tietoisia. Opiskelijoille oli selvää, että maksuhäiriömerkintä vaikuttaa negatiivisesti asunnon vuokraukseen, luottokorttiin, pankkilainaan ja takauksen tai pantinanton. Heikoin tietämys opiskelijoilla oli maksuhäiriömerkinnän vaikutuksesta sähkösopimukseen (30 %), vakuutukseen ottamiseen (12,3 %), työnhakuun (31,4 %) ja vastuuhenkilöasemaan yrityksessä (30,7 %). (Kuvio 28.) Taustamuuttujilla ei ole merkitystä siihen, kuinka tietoisia opiskelijat ovat maksuhäiriömerkinnän negatiivisista vaikutuksista.

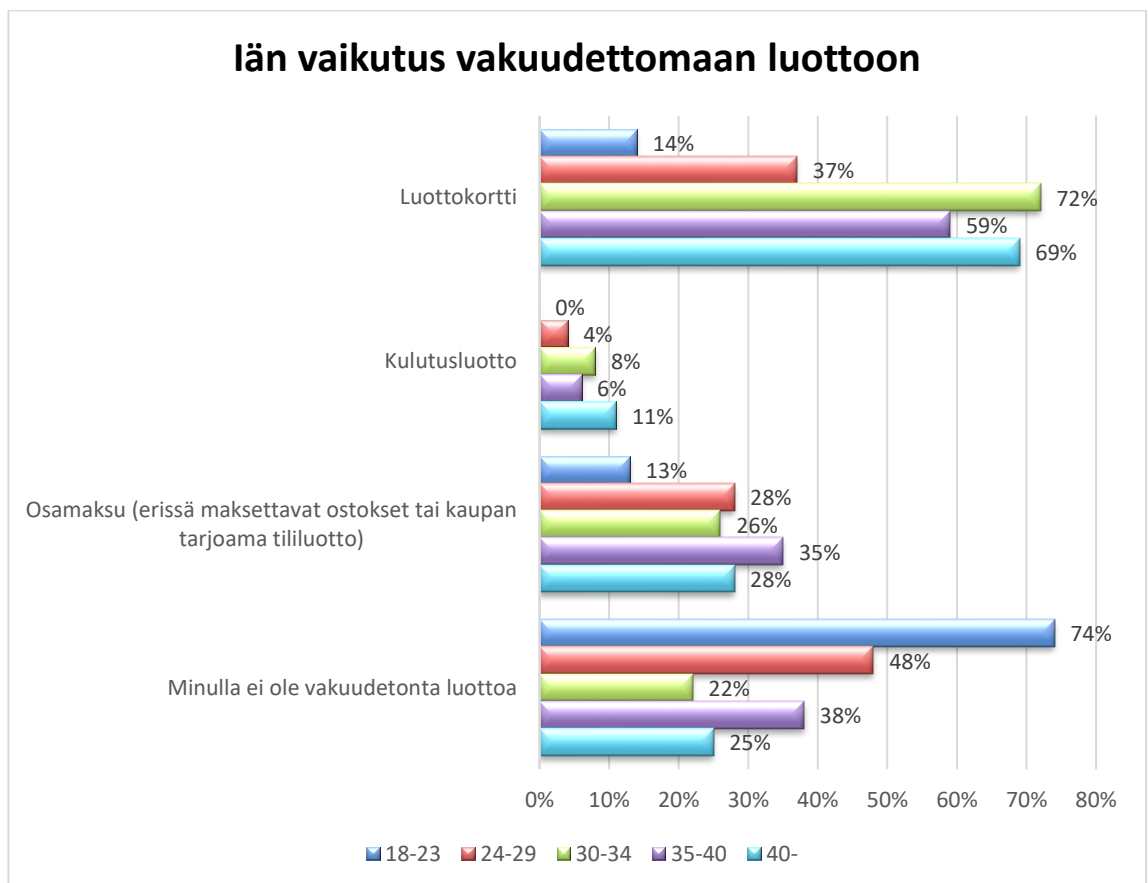
Kuvio 28. Tietoisuus maksuhäiriömerkinnän negatiivista vaikutuksista (n=423).

Vakuudettomia luottoja tiedustellessa opiskelijat saivat valita vaihtoehtoista yhden tai useamman, vastaajia on 423 ja vastauksia tuli yhteensä 495 kappaletta. Opiskelijoista 50 prosentilla (n=212) ei ole lainkaan vakuudetonta luottoa. Suosituin vakuudeton luotto on luottokortti, joka löytyy 39 prosentilta opiskelijoista (n=166). Osamaksu on käytössä 23 prosentilla (n=98) opiskelijoista ja kulutusluotto 4 prosentilla (n=18). Pikavippi on vain yhdellä opiskelijalla, minkä vuoksi sitä ei huomioida taustamuuttujissa vastaajan anonymiteetin säilymiseksi. (Kuvio 29.)

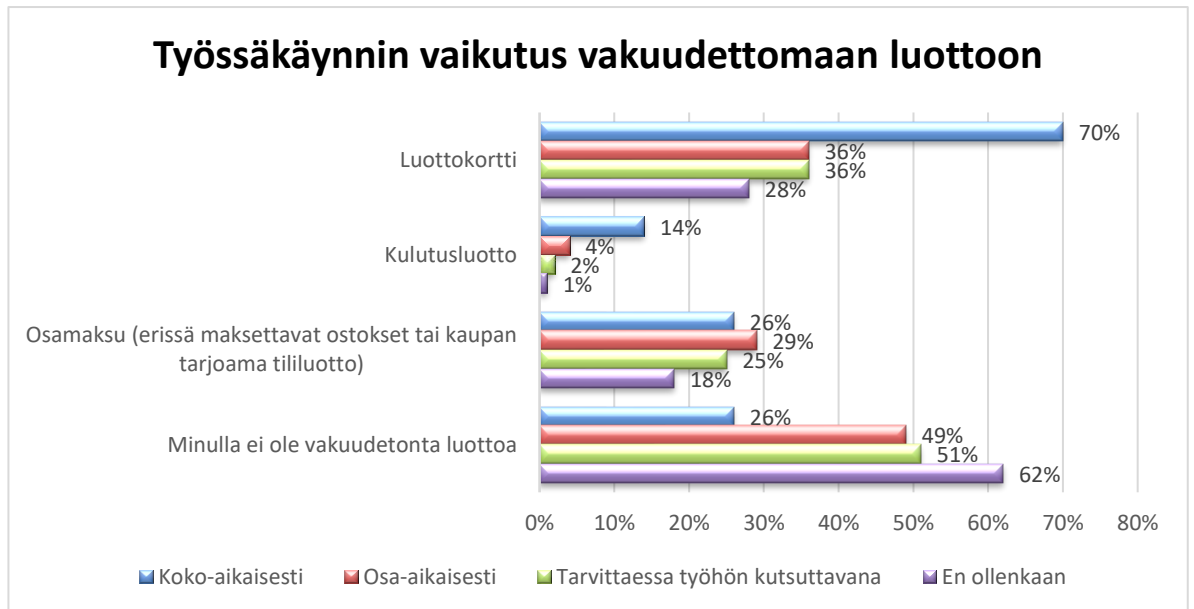

Kuvio 29. Opiskelijoiden vakuudettomat luotot (n=495).

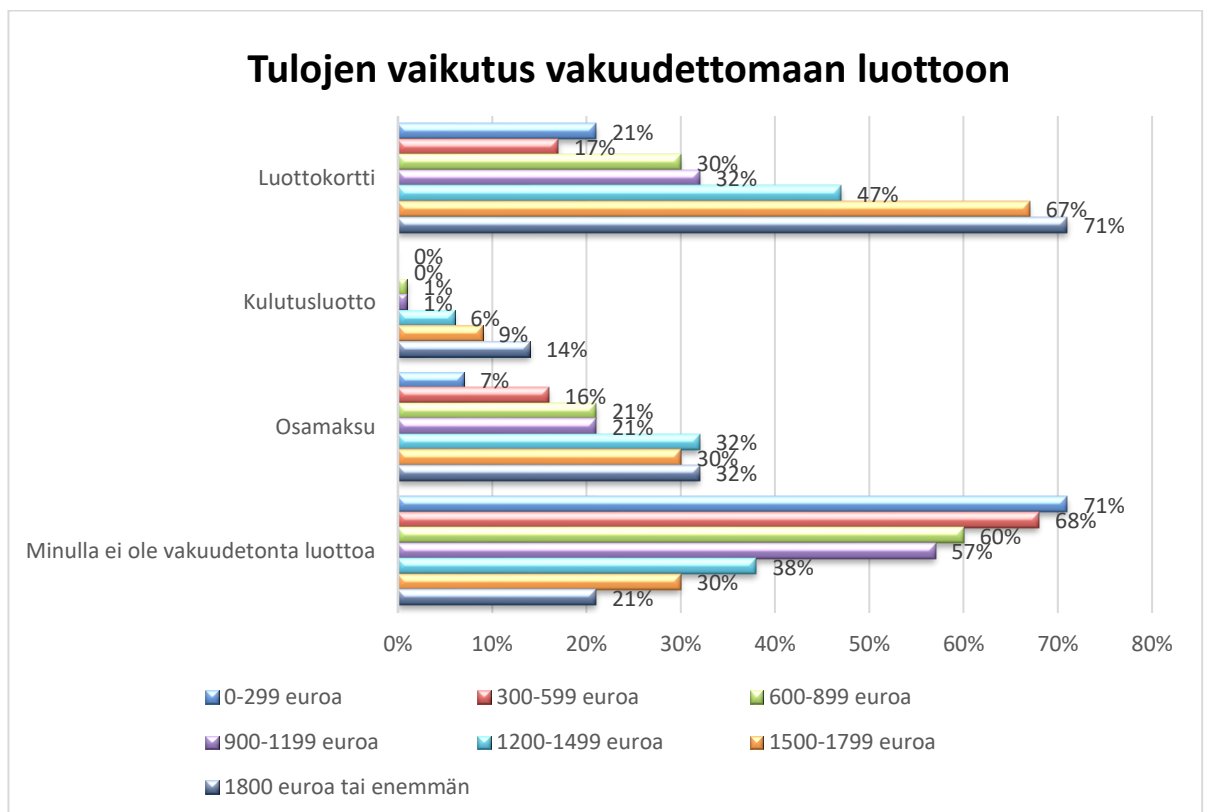
18–23-vuotiaista opiskelijoista 74 prosentilla ei ole lainkaan vakuudetonta luottoa. 14 prosentilla heistä on luottokortti ja 13 prosentilla osamaksu. Yli 30-vuotiailla opiskelijoilla puolestaan suurimmalla osalla on luottokortti. 24-vuotiaasta vanhempien keskuudessa osamaksu on tasaisen suosittu vakuudeton luotto. (Kuvio 30.) Kokoaikaisesti työssäkäyvistä opiskelijoista 70 prosentilla on luottokortti, 14 prosentilla kulutusluotto ja 26 prosentilla osamaksu. Mitä vähemmän opiskelija käy töissä, sitä vähemmän hänellä on luottoja käytössään. (Kuvio 31.) Työssäkäynnin kanssa samassa linjassa kulkee opiskelijoiden tulot. Kuvio 32 on selkeästi havaittavissa, että tulojen kasvaessa käytetään myös enemmän vakuudetonta luottoa.

Kuvio 30. Opiskelijoiden iän vaikutus vakuudettomaan luottoon (n=495).

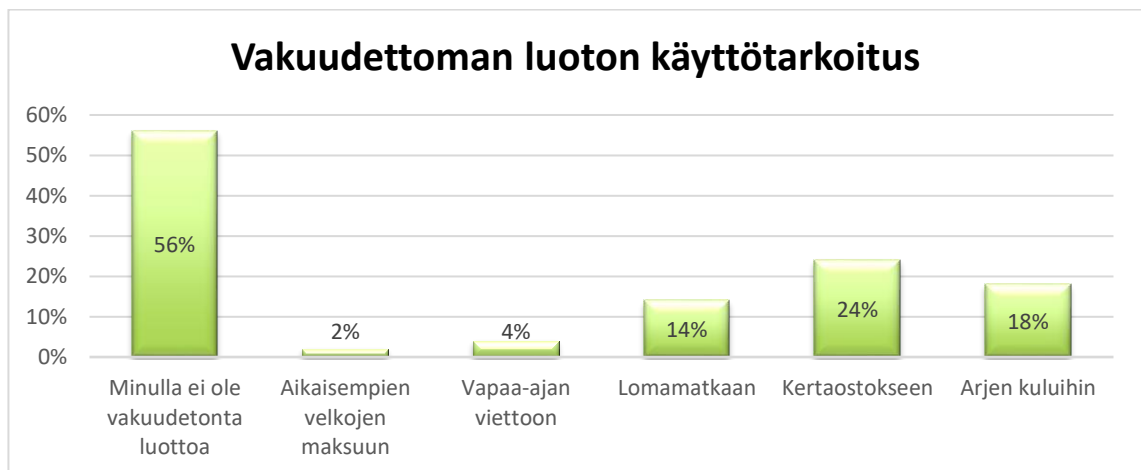
Kuvio 31. Työssäkäynnin vaikutus vakuudettomaan luottoon (n=495).

Kuvio 32. Tulojen vaikutus vakuudettomaan luottoon (n=495).

Vakuudettomasta luotosta kysyttiin, mihin käyttötarkoitukseen opiskelija on sen ottanut. Opiskelija sai valita useamman vastausvaihtoehdon, vastausten lukumäärä on 499. Suosituin käyttötarkoitus on kertaostos, jota varten

vakuudettoman luoton oli ottanut 24 prosenttia vastaajista (n=101). Toiseksi suosituin käyttökohde on arjen kulut 18 prosenttia (n=76) ja kolmanneksi suosituin lomamatka 14 prosenttia (n=58). Vapaa-ajan viettoon luoton oli ottanut 4 prosenttia (n=19) ja aikaisempien velkojen maksuun 3 prosenttia (n=8). Yhtenä vastausvaihtoehtona oli, ettei ole lainkaan vakuudetonta luottoa ja näin vastasi 237 opiskelijaa. Vastausten määrä poikkeaa edellisestä kysymyksestä, koska silloin 212 opiskelijaa ilmoitti, ettei ole vakuudetonta luottoa. Tästä voi päätellä, että kysymyksiä ei ole ehkä ymmärretty oikein tai vakuudettoman luoton ottamiselle ei ollut vastausvaihtoehdoissa sopivaa kohtaa. (Kuvio 33.) Taustamuuttujilla ei ole tilastollisesti merkitystä siihen, mihin tarkoitukseen opiskelija on vakuudettoman luoton ottanut.

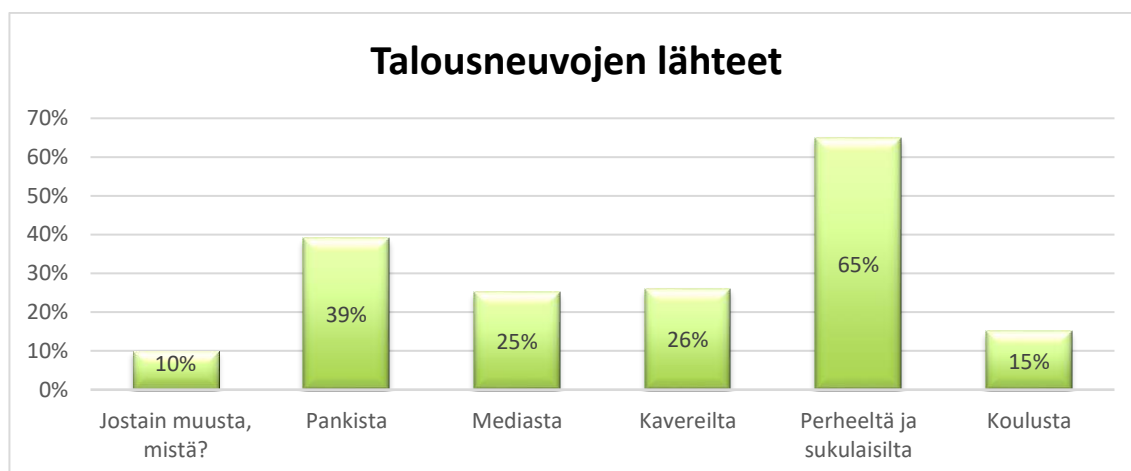

Kuvio 33. Vakuudettoman luoton käyttötarkoitus (n=499).

5.4 Apua talouden hallintaan

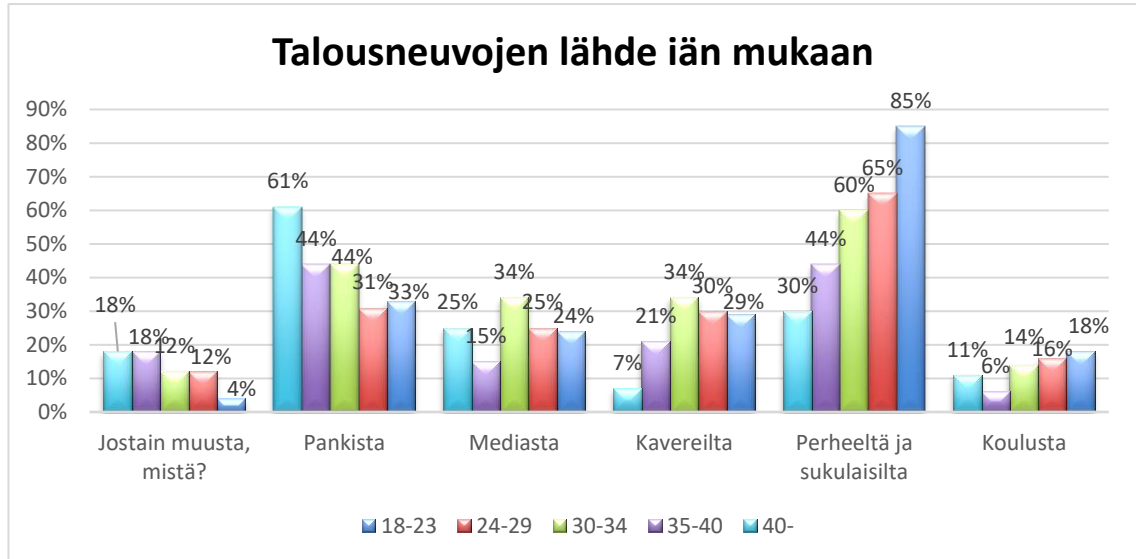
Opiskelijoilta kysyttiin, mistä he ovat saaneet neuvoja oman talouden hallintaan. Vastausvaihtoehtoja sai valita yhden tai useamman ja valittujen vastausten lukumäärä on 760. Vastaajien lukumäärä on 423, joten lähes jokainen opiskelija on saanut neuvoja talousasioissa kahdelta eri taholta. Suosituin taho on kyselyn mukaan perhe ja sukulaiset 65 prosentilla (n=273) ja toiseksi suosituin on pankki 39 prosentilla (n=163). Mediasta neuvoja on saanut 25 prosenttia (n=105) ja kavereilta 26 prosenttia (n=111). Vähiten neuvoja opiskelijat ovat saaneet

koulusta (n=64) ja jostain muualta. Jostain muualta -vastausvaihtoehdossa opiskelijat olisivat saaneet itse kertoa tahon, mutta avoimia vastauksia ei tullut lainkaan, vaikka 10 prosenttia näin vastasi. (Kuvio 34.)

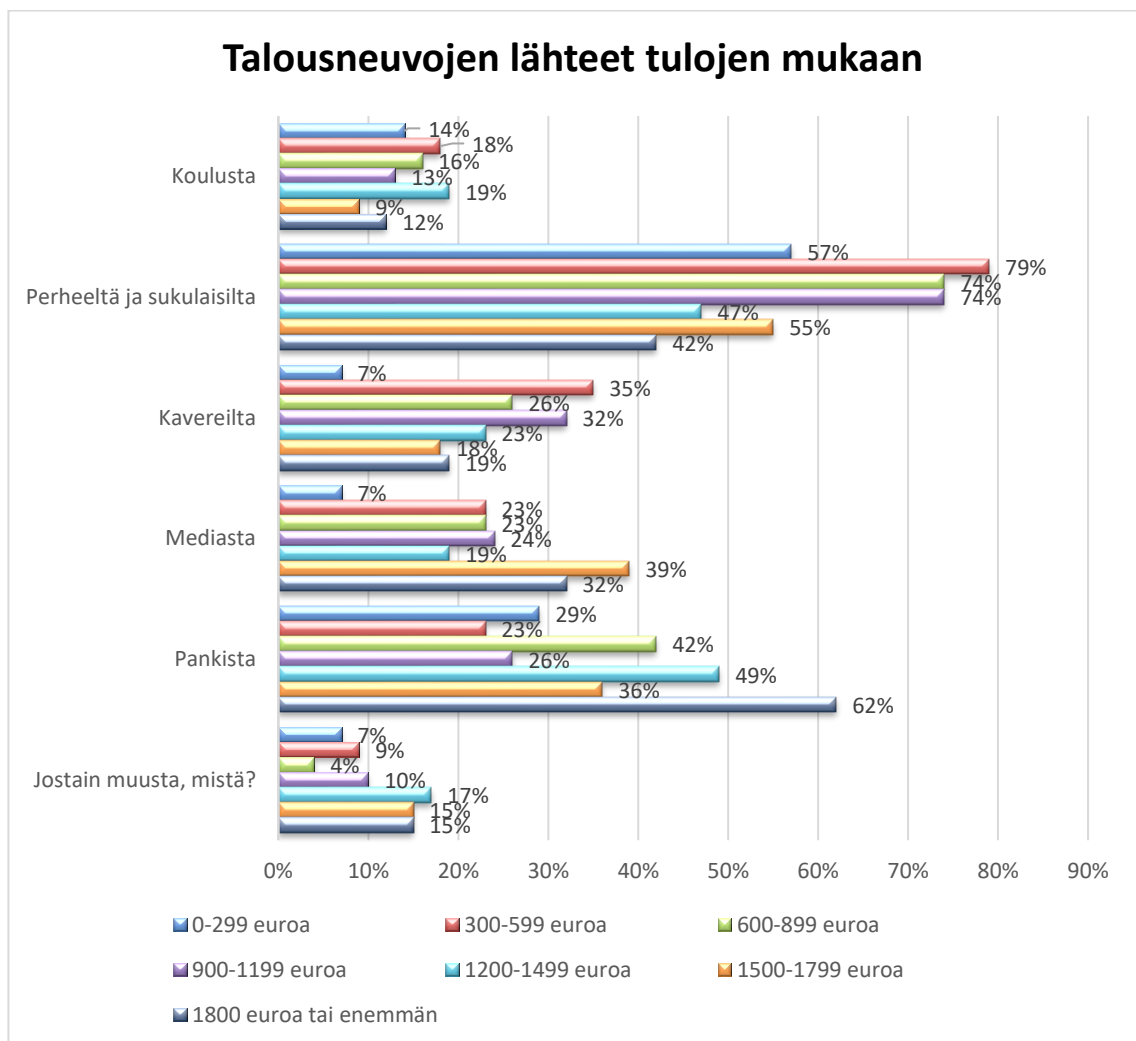

Kuvio 34. Talousneuvojen lähteet (n=760).

Opiskelijan iällä on merkitystä siihen, mistä hän on saanut neuvoja talouden hallintaan. 18–23-vuotiaista opiskelijoista 85 prosenttia vastasi saaneensa talousneuvoja perheeltä ja sukulaisilta, kun taas yli 40-vuotiaiden opiskelijoiden joukossa pankista neuvoja oli saanut 61 prosenttia. Lisäksi yli 40-vuotiaista vain 7 prosenttia on saanut neuvoja talouden hallintaan kavereilta, muiden ikäluokkien keskuudessa tämä on suositumpaa. (Kuvio 35.) Lisäksi tuloilla on merkitystä talousneuvojen lähteisiin. Tulojen kasvaessa neuvoja haetaan enemmän pankista ja vähemmän perheeltä tai sukulaisilta. Myös kavereilta neuvojen saaminen näyttää vähentyvän tulojen kasvun myötä. Poikkeuksena 0–299 euroa kuukaudessa tienaavat, joista vain 7 prosenttia kertoo saaneen neuvoja kavereilta. (Kuvio 36).

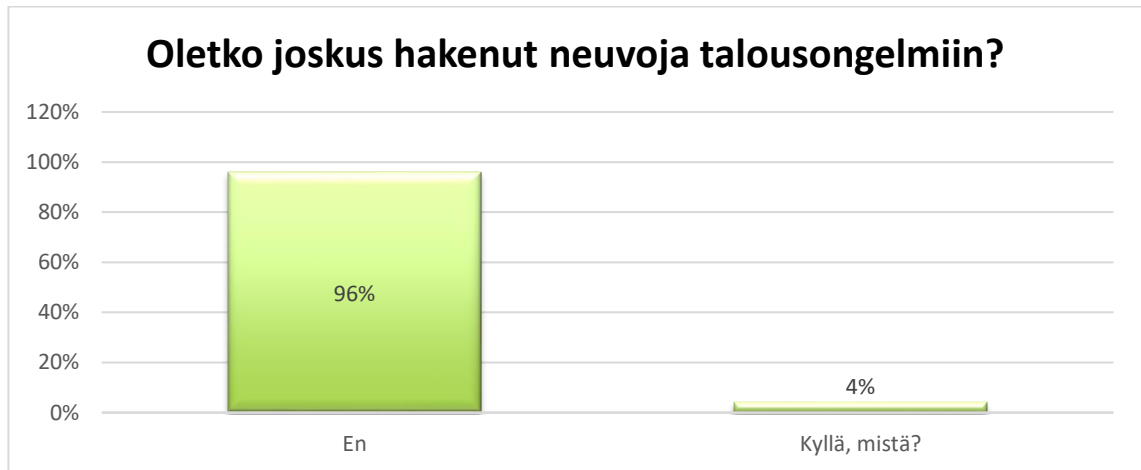

Kuvio 35. Talousneuvojen lähteet iän mukaan (n=760).

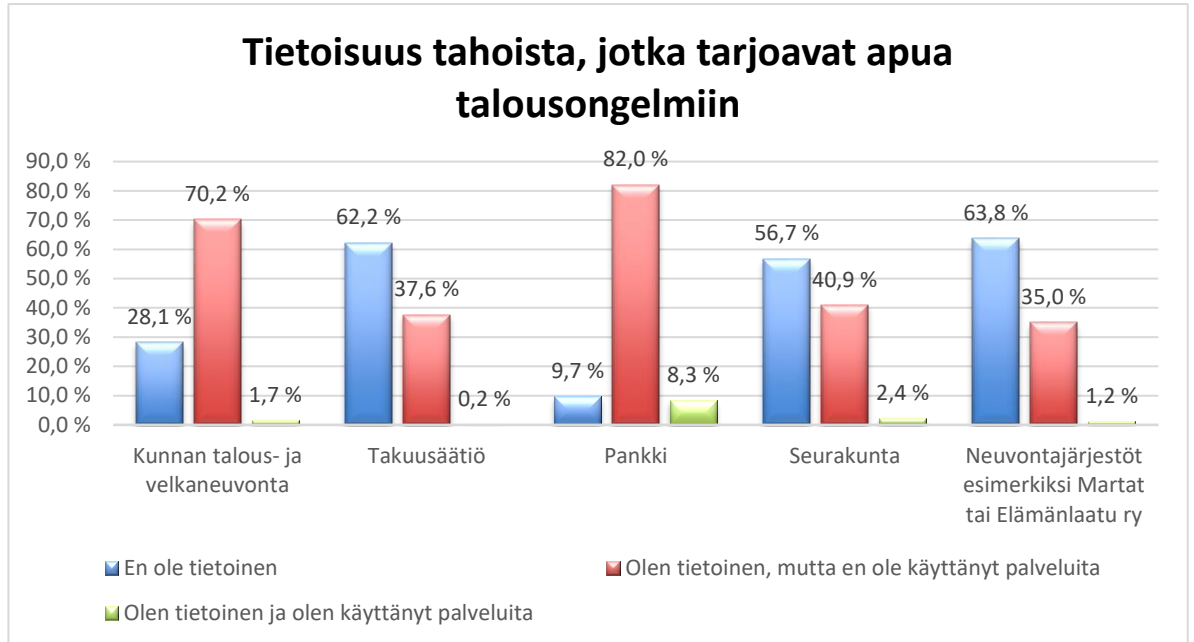
Kuvio 36. Talousneuvojen lähteet tulojen mukaan (n=760).

Opiskelijoista 96 prosenttia (n=407) vastasi, ettei ole hakenut neuvoja talousongelmiin miltään taholta, kun taas 4 prosenttia (16) opiskelijoista oli hakenut apua. Valmiita vastausvaihtoehtoja siihen, mistä apua oli hakenut ei, ollut. Opiskelija sai itse kertoa, mistä on apua hakenut. Apua oli haettu usein kunnan talous- ja velkaneuvonnasta tai läheisiltä. (Kuvio 37.) Taustamuuttujilla ei ole tilastollisesti merkitystä avun hakemiseen talousongelmissa.

Kuvio 37. Oletko joskus hakenut neuvoja talousongelmiin (n=423).

Opiskelijoilta kysyttiin, ovatko he tietoisia, että talousongelmiin on saatavilla apua kunnan talous- ja velkaneuvonnasta, Takuusäätiöltä, pankista, seurakunnalta ja neuvontajärjestöiltä, kuten Martoilta tai Elämänlaatu ry:ltä. Vastausvaihtoehtoina oli: olen tietoinen, en ole tietoinen sekä olen tietoinen ja olen käyttänyt palveluita. Opiskelijoille tutuin taho on pankki (82 %) sekä kunnan talous- ja velkaneuvonta (70,2 %). Vähiten tunnetut tahot ovat neuvontajärjestöt (63,8 %) ja Takuusäätiö (62,2 %). Tietoisuus seurakunnan tarjoamasta avusta jakautui melko tasaisesti kahtia. Eniten tahoista oli käytetty pankin palveluita (8,3 %). (Kuvio 38.)

Kuvio 38. Tietoisuus tahoista, jotka tarjoavat apua talousongelmiin (n=423).

Viimeisenä opiskelijoilta kysyttiin, saiko kysely heidät pohtimaan henkilökohtaista taloutta ja sen hallintaa. Yli puolet eli 57 % prosenttia (n=243) opiskelijoista vastasi kyllä. (Kuvio 39).

Kuvio 39. Saiko tämä kysely sinut pohtimaan henkilökohtaista talouttasi ja sen hallintaa? (n=423).

5.5 Tulosten vertaaminen aikaisempiin tutkimuksiin

Tässä kappaleessa verrataan tutkimuksen tuloksia aikaisempiin tutkimuksiin siltä osin kuin se on mahdollista. Vertauksen kohteena on johdannossa mainitut Majamaan & Rantalan Helsingin yliopistossa tehty tutkimus, Finanssiala Ry:n tutkimus sekä Minna Alhosen Turun Ammattikorkeakoulussa tekemä opinnäytetyö.

Finanssiala ry:n tutkimuksen tulosten mukaan (2017, 8–10) 22 prosenttia vastaajista suunnittelee raha-asioitaan vuoden aikavälillä. Ahkerimmin vuoden aikavälillä raha-asioitaan suunnittelee 15–17-vuotiaat (36 %) ja 18–24-vuotiaat (28 %). Omia menojaan säännöllisesti seuraavia oli puolestaan 70 prosenttia vastaajista, satunnaisesti seuraavia 24 prosenttia ja ei lainkaan seuraavia 5 prosenttia. Menojen säännöllinen seuraaminen oli yli 55-vuotiaiden keskuudessa suositumpaa kuin muiden ikäluokkien. Menojen säännöllisen seuraamisen suosio näyttää kasvavan iän myötä. Tutkimuksessani puolestaan kysyttiin, suunnitteleeko opiskelija talouttaan säännöllisesti, satunnaisesti vai ei koskaan. Säännöllisesti taloutta suunnittelevia opiskelijoita on 44 prosenttia, satunnaisesti suunnittelevia 52 prosenttia ja ei koskaan vastauksia tuli 4 prosenttia. Lisäksi kysyttiin, kuinka usein opiskelija seuraa rahankulutusta, 62 prosenttia vastasi seuraavansa viikoittain. Finanssiala ry:n tutkimuksessa ei ole määritelty, mitä säännöllinen tulojen seuraaminen tarkoittaa, mutta voidaan tulkita, että vastaukset rahankulutuksen seuraamisen suhteen ovat samansuuntaiset. Tutkimuksessani ei kuitenkaan löytynyt merkittäviä eroja rahankulutuksen seuraamisessa ikäluokittain.

Finanssiala ry:n tutkimuksen (2017, 11–12) mukaan keväällä 2017 Suomalaisista 62 prosentilla on säästöjä tai sijoituksia. Suosituimmat säästökohteet ovat säästö-, sijoitus tai muu pankkitili (40 %), käyttötili (38 %) ja sijoitusrahastot (28 %). Huomionarvoista on se, että rahastosijoittamisen suosio on kasvanut vuodesta 2015 viidellä prosenttiyksiköllä. Tutkimukseni mukaan puolestaan noin 65 prosenttia opiskelijoista säästää säännöllisesti. Kolme suosituinta säästökohdetta opiskelijoiden keskuudessa on säästötili (48 %), rahastot (21 %)

ja ASP-tili (15 %). Finanssiala ry:n tutkimuksessa ei ole eroteltu säästötiliä ja ASP-tiliä, kuten minun tutkimuksessani. Tutkimusten tulokset ovat keskenään samassa linjassa, eikä merkittäviä poikkeamia tuloksissa ole.

Tutkimuksessani opiskelijoilta kysyttiin, pitävätkö he säästämistä ja talouden suunnittelua todella tärkeänä, jokseenkin tärkeänä vai ei ollenkaan tärkeänä. 61 prosentin opiskelijan mielestä säästämisen ja talouden suunnittelu on todella tärkeää, 38 prosentin mielestä jokseenkin tärkeää ja vain yhden prosentin mielestä ei ollenkaan tärkeää. Majamaan & Rantalan tutkimuksen (2016, 45–46) mukaan puolestaan 82,2 vastaajaa pitää säästämistä tärkeänä tänä päivänä. Vastausvaihtoehtona kysymykseen on ollut täysin samaa mieltä, melko samaa mieltä, en ole samaa enkä erimieltä, täysin eri mieltä ja melko eri mieltä. 82,2 prosenttiin sisältyy sekä täysin samaa mieltä että melko samaa mieltä vastaukset. Samaan tapaan voidaan yhdistää kyselyni todella tärkeänä ja jokseenkin tärkeänä vastaukset, jolloin säästämistä ja talouden suunnittelua pitää tärkeänä 99 prosenttia opiskelijoista. Tämä on huomattavasti enemmän kuin Majamaan & Rantalan tutkimuksen tulos 82,2 prosenttia. Ero voi johtua siitä, että tutkimuksessani kaikki vastaajat ovat korkeakouluopiskelijoita, kun taas Majamaan & Rantalan tutkimuksessa vastaajien koulutustaustat vaihtelevat.

Majamaan & Rantalan tutkimuksessa (2016, 18) kartoitettiin, millaista velkaa vastaajilla on. Huomioon on otettu myös vakuudelliset lainat, kun minun tutkimuksessani mukana olivat vain vakuudettomat lainat. Tutkimukseni mukaan opiskelijoiden yleisin vakuudeton luotto on luottokortti (39 %). Majamaan & Rantalan tutkimuksen mukaan luottokorttivelkaa on 19 prosentilla vastaajista. Opiskelijoiden suurta luottokorttien määrää voi selittää se, että monet pankit tarjoavat korkeakouluopiskelijoille luottokortin ilman säännöllisiä tuloja. Toiseksi yleisin luotto opiskelijoilla on osamaksu, joka on 23 prosentilla opiskelijoista. Majamaan & Rantalan tutkimuksen mukaan puolestaan osamaksuvelkaa on 12 prosentilla vastaajista. Eroa voi selittää se, että tutkimuksessani kaikki vastaajat ovat opiskelijoita, kun taas Majamaan & Rantalan tutkimuksen vastaajien joukossa oli myös henkilöitä, jotka käyvät pääasiallisesti töissä. Majamaan & Rantalan tutkimuksessa on eritelty pankista otettu kulutusluotto (5 %) sekä

muualta otettu kulutusluotto (2 %). Omassa tutkimuksessani kulutusluottoja ei eritelty, opiskelijoista 4 prosentilla on kulutusluotto.

Tutkimuksessani vakuudettoman luoton yleisimmät käyttötarkoitukset ovat kertaostos (24 %), arjen kulut (18 %) ja lomamatka (14 %). Vähiten luottoa on otettu aikaisempien velkojen maksuun (2 %) ja vapaa-ajan viettoon (4 %). Majamaan & Rantalan tutkimuksessa (2016, 21) kysyttiin myös, mihin käyttötarkoitukseen luoton on ottanut. Heidän tutkimuksessaan kartoitettiin nimenomaisesti kulutusluottojen käyttötarkoitusta, johon sisältyy myös pikavipit ja joustolainat. 56 prosenttia oli ottanut kulutusluoton elämisen peruskuluihin, 23 prosenttia kertaostokseen, 35 prosenttia vapaa-ajan viettoon, 12 prosenttia lomamatkaan ja 58 prosenttia aikaisempien velkojen maksuun. Kertaostoksen ja lomamatkan osalta käyttötarkoitukset tutkimusten kesken kohtaavat. Huomionarvoista on se, että Majamaan & Rantalan tutkimuksen mukaan yli puolet vastaajista on ottanut kulutusluoton elämän peruskuluihin ja aiempien velkojen maksuun. Tulosta selittänee se, että heidän tutkimuksessaan oli mukana vastaajia erilaisista taustoista, kun taas omassa tutkimuksessani otanta oli rajattu opiskelijoihin.

Majamaan & Rantalan tutkimuksessa (2016, 21–22) kartoitettiin, onko vastaajilla ollut maksuvaikeuksia velkojen takaisinmaksussa ja milloin maksuvaikeudet ovat alkaneet. Jonkin verran maksuvaikeuksia on ollut noin 12 prosentilla vastaajista ja merkittäviä maksuvaikeuksia 7,5 prosentilla. 28 prosentilla maksuvaikeudet olivat alkaneet puolivuotta aikaisemmin ja 20 prosentilla 6–12 kuukautta aikaisemmin. Omassa tutkimuksessani puolestaan kysyttiin, onko opiskelijalla ollut maksuvaikeuksia viimeisen kuukauden, 3 kuukauden, 6 kuukauden tai vuoden aikana. Lisäksi vastausvaihtoehtona oli, ettei ole ollut lainkaan maksuvaikeuksia. Kysymyksessä ei selvitetty erikseen velkojen takaisinmaksun ongelmia, vaan yleisesti selviytymistä arjen kuluista. Tutkimukseni mukaan 18 prosentilla opiskelijoista on ollut maksuvaikeuksia 1–12 kuukauden aikavälillä. Tulos on samassa linjassa Majamaan & Rantalan tutkimuksen kanssa.

Minna Alhosen opinnäytetyön tutkimuksen mukaan (2018, 37) vastaajista 17,6 prosentilla on tällä hetkellä maksuhäiriömerkintä ja 3,6 prosentilla on ollut, mutta ei ole enää. Oman tutkimukseni mukaan puolestaan maksuhäiriömerkintä on vain 2 prosentilla opiskelijoista. Alhosen tutkimukseen verrattuna maksuhäiriöisten opiskelijoiden määrä on erittäin pieni. Alhosen tutkimukseen (2018, 31) on vastannut henkilöitä eri koulutusasteilta ja maksuhäiriömerkintä on yleisin henkilöillä (39 %), joiden korkein koulutusaste on peruskoulu. Ammattikorkeakoulun käyneitä maksuhäiriömerkintäisiä on 7,9 prosenttia vastaajista. Alhosen ja oman tutkimukseni perusteella voidaan todeta, että koulutusasteella on merkitystä velkaantumiseen ja maksuhäiriömerkintään.

Sekä Alhosen (2018, 39) että Majamaan & Rantalan (2016, 27–28) tutkimuksissa kysyttiin maksuhäiriömerkintäisiltä, minkä asioiden ja palveluiden saamiseen maksuhäiriömerkintä on vaikuttanut. Omassa tutkimuksessani puolestaan kysyin, ovatko opiskelijat tietoisia maksuhäiriömerkinnän vaikutuksista. Kysymysten asettelun takia oman tutkimukseni tulokset eivät ole vertailukelpoisia Majamaan & Rantalan ja Alhosen tutkimusten kanssa.

Tutkimuksessani kysyin opiskelijoilta, ovatko he saaneet talousneuvoja joltakin taholta. Yleisin neuvojen lähde on perhe ja sukulaiset (65 %), toiseksi yleisin pankki (39 %) ja kolmanneksi yleisin kaverit (26 %). Majamaan & Rantalan tutkimuksessa (2016, 33) kysyttiin, kenen kaikkien kanssa on keskustellut viimeaikaisista taloudellisista vaikeuksista. Yleisin keskustelukumppani on tutkimuksen mukaan oman vanhemmat (40 %), seurustelukumppani (36 %) ja ystävät (32 %). Kysymysten vastaukset eivät ole suoraan verrannollisia keskenään, mutta voidaan päätellä, että oman perheen ja ystävien kanssa on helpointa jutella taloudellista tilanteesta.

Majamaan & Rantalan tutkimuksessa (2016, 35) kysyttiin, ovatko vastaajat tietoisia ja/tai hakeneet apua maksuvaikeuksissa tietyiltä tahoilta. Käytin samaa kysymysasettelua myös omassa tutkimuksessani. Tutkimukseni mukaan opiskelijat ovat tietoisimpia pankista (82 %) sekä kunnan talous- ja velkaneuvonnasta (70 %). Majamaan & Rantalan tutkimuksen vastaajista 54

prosenttia on tietoisia pankin tarjoamasta avusta ja 49 prosenttia kunnan talous ja velkaneuvonnasta. Vähiten tutkimukseni mukaan oltiin tietoisia Takuusäätiöstä (62 %) ja neuvontajärjestöistä (64 %). Majamaan & Rantalan tutkimuksen osalta vastaavat luku Takuusäätiön kohdalta on 66 prosenttia. Tutkimukseni mukaan opiskelijoista 8 prosenttia on hyödyntänyt pankin apua ja Majamaan & Rantalan tutkimuksen mukaan 8,5 prosenttia. Pankki on tutkimuksessani suosituin taho, minkä palveluita opiskelijat ovat hyödyntäneet. Majamaan & Rantalan tutkimuksessa pankki oli toinen vaihtoehto, suosituin hyödynnetty taho on sosiaalityöntekijä (10 %). Omassa tutkimuksessani sosiaalityöntekijää ei ollut lainkaan vastausvaihtoehdoissa. Tutkimuksia vertailtaessa voidaan päätellä, että vastaukset kulkevat jotakuinkin samassa linjassa.

6 Johtopäätökset ja pohdinta

6.1 Johtopäätökset

Tutkimukseni tulosten mukaan opiskelijoiden talouden suunnittelu on hyvällä tasolla. 96 prosenttia opiskelijoista kertoo suunnittelevansa talouttaan joko säännöllisesti tai satunnaisesti. Ahkerimpia talouden suunnittelijoita ovat yli 30-vuotiaat työssä käyvät monimuoto-opiskelijat tai avoimen kautta opiskelevat. 61 prosenttia opiskelijoista puolestaan pitää talouden suunnittelua tärkeänä ja 38 prosenttia jokseenkin tärkeänä. Tuloksista voidaan päätellä, ettei opiskelijoille ole yhdentekevää, kuinka talousasiat hoidetaan. Talouden suunnitteluun kiinnitetään kuitenkin enemmän huomiota, kun siirrytään työelämään ja tulot kasvavat. Suurin osa seuraa omaa rahan kulutustaan verkkopankin tai mobiilisovelluksen kautta viikoittain. Tulos ei ole yllättävä, sillä erityisesti pankkien mobiilisovellusten suosio on kasvanut ja yhä useampi hoitaa pankkiasiat pääsääntöisesti mobiilisovelluksella.

48 prosenttia opiskelijoista kertoo säästävänsä säännöllisesti säästötilille ja 21 prosenttia rahastoihin. Säästötililtä varat saa tarvittaessa nopeasti käyttöön. Rahastosäästämisen suosiota selittää se, että säästäminen ja sijoittaminen on tänä päivänä trendikästä. Opiskelijoista miehet säästävät rahastoihin naisia useammin. Rahastoilla on helppoa alkaa harjoittelemaan sijoittamista. ASP-tilille säästää vain 15 prosenttia opiskelijoista, ja mielenkiintoista olisi selvittää, miksi luku on noin pieni. Toisaalta opiskelijoista 35 prosenttia kertoo, ettei säästä lainkaan, joten voidaan päätellä, ettei heillä jää kovin paljon ylimääräistä rahaa laittaa syrjään. Myös pankit voisivat enemmän mainostaa ASP-tiliä nuorille asiakkailleen ja kannustaa säästämään ensiasunnon hankintaa varten. Eläke- ja sijoitusvakuutukseen säästäminen ei ole opiskelijoiden suosiossa. Kyseiset säästämisen tuotteet eivät ole todennäköisesti opiskelijoiden tiedossa, ja harva ajattelee vielä opiskellessa eläkeikään varautumista.

Opiskelijoista 82 prosenttia vastasi, ettei ole ollut maksuvaikeuksia lainkaan. Mikäli maksuvaikeuksia on ollut, on siihen yleisimmin ollut syynä muutos elämäntilanteessa, yli varojen eläminen tai avoimissa vastauksissa esille nousseet yllättävät menot ja rahojen riittämättömyys. Maksuhäiriömerkintä löytyy opiskelijoista vain kahdella prosentilla. Tutkimuksen mukaan opiskelijat todella huolehtivat omista talousasioistaan ja laskut tulee maksetuksi ajoissa. Maksuhäiriömerkinnän vaikutuksista tiedustellessa huolestuttavaa on se, että 69 prosenttia opiskelijoista ei ole tietoisia sen vaikutuksista työnhakuun ja vastuuhenkilöasemaan yrityksessä. Mielestäni tietoisuutta tässä asiassa tulisi ehdottomasti lisätä. Korkeakoulustamme monet opiskelijat siirtyvät työpaikkoihin, joissa voidaan tarkastaa luottotiedot ennen työsuhteen solmimista. Erityisesti liiketalouden ja hallinnon alalta työllistytään useasti paikkoihin, joissa käsitellään rahaa jossain muodossa.

Vakuudettomista luotoista luottokortti on opiskelijoiden keskuudessa suosituin, se löytyy 39 prosentilla opiskelijoista. Luottokortin voi nykyisin saada pelkällä korkeakouluopiskelijan statuksella eikä säännöllisiä tuloja vaadita. Vaikka usealla opiskelijalla luottokortti löytyykin, ei kaikki välttämättä sitä edes käytä. Luottokortin jälkeen suosituin vakuudeton luotto on osamaksu, joka on 23

prosentilla opiskelijoista. Tutkimuksessani en kysynyt kuinka usein luottoa käytetään, mutta sen sijaan käyttötarkoitusta tiedusteltiin. Useimmiten luotto on otettu kertaostokseen, arjen kuluihin tai lomamatkaan. Ilahduttavaa tuloksissa oli se, etteivät pikavippien käyttäminen ole suosiossa opiskelijoiden keskuudessa eikä luottoja oteta ahkerasti aikaisempien velkojen maksuun. 80 prosenttia opiskelijoista vastasi, ettei tarvitse apua taloudensuunnitteluun ja tutkimuksen tulokset puhuvat tämän puolesta. Erityisiä puutteita opiskelijoiden talouden hallinnassa ei ole havaittavissa.

Talousneuvoja opiskelijat saavat useimmiten perheeltä tai sukulaisilta, tämä korostuu erityisesti nuorten 18–23-vuotiaiden opiskelijoiden keskuudessa. Yli 40-vuotiaiden kohdalla taas pankin rooli korostuu enemmän. Vanhemmilla opiskelijoilla on varmasti käytössä asuntolainaa ja muita pankin palveluita laajemmin, jolloin on luonnollisempaa kääntyä pankin puoleen talousasioissa. Nuorempien kohdalla taas vanhemmilta ja kavereilta on helpompi kysyä ja saada neuvoja. Kyselyn vastausvaihtoehdoissa ei harmillisesti ollut vaihtoehtoa, ettei ole saanut talousneuvoja lainkaan. Vain 4 prosenttia opiskelijoista kertoi hakeneensa apua talousongelmiin ja useimmiten apua oli haettu kunnan talous- ja velkaneuvonnasta sekä läheisiltä. Opiskelijoilta tiedusteltiin, ovatko he tietoisia tahoista, joilta voi saada apua talousongelmissa. Tietoisimpia he ovat pankista sekä talous- ja velkaneuvonnasta. Jos apua talousongelmiin on haettu, niin useimmiten sitä on haettu pankista. Vähiten tietoisia opiskelijat olivat Takuusäätiöstä ja neuvontajärjestöistä. Koska opiskelijoilla ei ole ollut talousongelmia, on myös luonnollista, etteivät he tunne kaikkia apua tarjoavia tahoja. Mikäli he jossain vaiheessa elämäänsä tarvitsevat apua oman talouden hallintaan ja ongelmiin, on apua tarjoavat tahot helppo löytää netistä.

Opinnäytetyön tarkoituksena oli herätellä opiskelijoita miettimään omaa henkilökohtaista taloutta ja sen hallintaa. Ilahduttavasti yli puolet opiskelijoista eli 57 prosenttia vastasi, että kysely sai pohtimaan omaa tilannetta. Ehkäpä heistä joku innostuu säästämään ja avaa ASP-tilin tai alkaa seuraamaan rahankulutusta entistä paremmin. Loppujen lopuksi voidaan päätellä, että korkeakoulumme opiskelijoiden taloustaidot ovat hyvällä tasolla.

Vaikka opiskelijoiden taloustaidot ovat hyvällä tasolla, voisi korkeakoulumme järjestää vapaavalintaisen kurssin taloustaidoista. Kurssiin voisi sisältyä osiot talouden suunnittelusta, säästämisestä ja sijoittamisesta sekä luotoista ja maksuvaikeuksista. Kurssi sopisi kaikkien alojen opiskelijoille, mutta erityisesti siitä voisi olla hyötyä myös ammatillisessa mielessä liiketalouden opiskelijoille. Liiketalouden alan opiskelijat voivat työllistyä rahoitusallalle ja tällä hetkellä opinnoissa ei ole tarjolla mitään kursseja liittyen yksityishenkilön talouteen. Lisäksi ammatillisen kasvun kursseilla voisi käydä läpi, mitä riskejä työllistymiseen voi liittyä ja tässä yhteydessä olisi hyvä ottaa esille maksuhäiriömerkinnän vaikutus työllistymiseen.

6.2 Pohdinta

Opinnäytetyöni aihe oli mielenkiintoinen ja ajankohtainen. Aiheesta oli kuitenkin melko vähän tieteellistä kirjallisuutta tarjolla ja jouduinkin etsimään tietoa enemmän internet lähteistä. Tieteellistä kirjallisuutta aiheesta ei ole todennäköisesti sen vuoksi, koska tieto muuttuu jatkuvasti ajan mukana. Self help kirjallisuutta aiheesta sen sijaan on tarjolla enenevässä määrin, koska säästäminen ja sijoittaminen on trendikästä tänä päivänä. Aihetta ei ole myöskään tutkittu kovin paljoa aikaisemmin ja sain tehdä paljon töitä sen eteen, että löysin omalle tutkimukselleni vertailukohteet.

Tutkimuksessani oli taustamuuttujia yhteensä yhdeksän. Taustamuuttujia olivat ikä, sukupuoli, pohjakoulutus, koulutusala, opiskeluvuosi, opiskelumuoto, työskentely opintojen ohella, tulot sekä tulojen lähteet. Aloittaessani analysoimaan tuloksia, oli heti selvää, että suurin osa taustamuuttujista on turhia eikä niillä ole tilastollista merkitystä. Sen vuoksi tuloksissa kaikkien kysymysten kohdalla ei tuotu esille kaikkia taustamuuttujia. Taustamuuttujiksi olisi riittänyt sukupuoli, ikä ja tulot. Lisäksi kyselyä olisi voinut supistaa hieman lyhyemmäksi ja keskittyä enemmän yhteen tiettyyn aihealueeseen, kuten esimerkiksi talouden suunnitteluun. Opinnäytetyö olikin varsin opettavainen prosessi. Mikäli

tulevaisuudessa teen työelämässä tai jatko-opinnoissa kyselyitä, osaan laatia ne hieman paremmin.

Tutkimukseni tuloksia voidaan pitää luotettavina, koska ne noudattavat samaa linjaa aikaisempien tutkimusten kanssa. Suuria poikkeamia tutkimusten kesken ei ollut havaittavissa. Lisäksi kyselyyni vastasi 423 opiskelijaa. Opiskelijoita Karelia-ammattikorkeakoulussa on noin 3000. Noudatin opinnäytetyössäni hyvää tutkimusetiikkaa. Opiskelijat vastasivat tutkimuksen kyselyyn anonymisti, eikä yksittäistä vastaajaa voida tunnistaa tuloksissa. Lisäksi lähdemerkinnät on tehty korkeakoulumme ohjeistuksen mukaisesti.

Tutkimukseni tuloksia voidaan hyödyntää jatkossa tutkimusten vertailuissa. Olisi mielenkiintoista, jos joku toinen opiskelija tekisi samasta aiheesta tutkimuksen muutaman vuoden kuluttua tai jos korkeakouluopiskelijoille tehtäisiin sama kysely valmistumisen jälkeen, kun he ovat siirtyneet työelämään. Lisäksi tutkimukseen voisi ottaa mukaan sosiaalisen näkökulman, koska usein erityisesti talousvaikeudet voivat aiheuttaa myös sosiaalisia ongelmia. Liiketalouden ja sosiaali- ja terveysalan opiskelijan yhteistyöllä aiheesta saisi tehtyä kattavan opinnäytetyön. Korkeakoulumme puolestaan voisi hyödyntää opinnäytetyötäni ja tutkimuksen tuloksia vapaavalintaisen taloustaito-kurssin rungon luomisessa.

Lähteet

- Alhonen, M. 2018. Nuorten aikuisten maksuhäiriömerkintä- syyt ja seuraukset. Opinnäytetyö. Turun ammattikorkeakoulu. Liiketalouden koulutusohjelma. Taloushallinto.
https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/146192/Alhonen_Minna.pdf?sequence=1&isAllowed=y. 23.3.2019.
- Asiakastieto. 2019. Maksuhäiriötilastot.
https://www.asiakastieto.fi/media/press_room/1/releases/maksuhairiotilasto-paymentdefaultstatistics_q1-2019.pdf. 23.5.2019.
- Asuntosäästöpalkkiolaki 30.12.1992/1634
- Elämänlaatu Ry. 2019. Vaateri.
<http://www.elary.fi/vaateri-2/>. 20.2.2019
- Finanssiala ry. 2017. Säästäminen, luotonkäyttö ja maksutavat.
http://www.finanssiala.fi/materiaalit/SLM_2017_Tutkimusraportti.pdf. 20.2.2019.
- Fine, vakuutus- ja rahoitusneuvonta. 2019. Henkivakuutus, säästö- ja sijoitusvakuutukset. https://www.fine.fi/finanssietoa/vakuutukset-ja-vahingot/henkivakuutus-saasto-ja-sijoitusvakuutukset.html#id_0. 1.5.2019.
- Hagert, K & Jokinen, P. 2018. Kortinvartija, opas itsenäiseen talouselämään. EU: Atena Kustannus Oy.
- Heikkilä, T. 2011. Talous hallintaan. Miten opit hoitamaan talouttasi niin, että voit nauttia elämästä. Mediapinta.
- Heikkilä T. 2014. Kvantitatiivinen tutkimus. Helsinki: Edita Publishing Oy.
<http://www.tilastollinentutkimus.fi/1.TUTKIMUSTUKI/KvantitatiivinenTutkimus.pdf>. 20.3.2019.
- Helsingin Diakonissalaitos. 2019. ”Nyt uskallan avata laskut.”- Taloustaitohanke.
<https://www.hdl.fi/blog/2018/01/09/taloustaitohanke/>. 17.2.2019.
- Kela. 2018. Opintotuen saajilla muita tuloja aiempaa enemmän.
https://www.kela.fi/ajankohtaista-tilastot/-/asset_publisher/S7FocUefTr02/content/opintotuensaajilla-muita-tuloja-aiempaa-enemman. 2.2.2019.
- Kela. 2018. Laskuri tukikuukausien määrän arvioimiseen: vuodet 2018 ja 2019.
https://www.kela.fi/asioi-verkossa_omat-tulot_tukikuukaudet-2018-ja-2019. 19.4.2019.
- Kuluttajaliitto. 2019. Maksuhäiriömerkintä.
<https://www.kuluttajaliitto.fi/tietopankki/oman-talouden-hallinta/velkaantuminen-ja-maksuhairiot/maksuhairiot/>. 23.3.2019.
- Kuluttajaliitto. 2019. Maksuhäiriömerkinnän vaikutukset.
<https://www.kuluttajaliitto.fi/tietopankki/oman-talouden-hallinta/velkaantuminen-ja-maksuhairiot/maksuhairiomerkinna-vaikutukset/>. 13.2.2019.
- Kuula, A. 2011. Tutkimusetiikka, aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys.

- Kvantitatiivisen lomakeaineiston anonymisointi. Tampere: Vastapaino.
- Laki talous- ja velkaneuvonnasta 813/2017.
- Lehtonen, Y., Mökkönen, K., Seulu, M., Tammenkoski, R & Töyrylä, H. 2018. Perintä ja luotonhallinta. Helsinki: Alma Talent. Päivitetty 15.11.2018. Luettu 20.2.2019. Vaatii käyttöoikeuden. [https://fokus-almatalent-fi.tietopalvelu.karelia.fi/teos/BAXBBXATCFHBG#avaa%20ja%20n%C3%A4yt%C3%A4/kohta:PERINT\(\(c4\)\(\(20\)JA\(\(20\)LUOTONHAL LINTA\(\(20](https://fokus-almatalent-fi.tietopalvelu.karelia.fi/teos/BAXBBXATCFHBG#avaa%20ja%20n%C3%A4yt%C3%A4/kohta:PERINT((c4)((20)JA((20)LUOTONHAL LINTA((20)
- Luottotietolaki 11.5.2007/527.
- Majamaa, K & Rantala, K. 2016. Nuorten aikuisten velat, velkaongelmat ja keinot talouden tasapainottamiseksi. Helsingin yliopisto, valtiotieteellinen tiedekunta, kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti. https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/164373/Katsauksia_16_Majamaa_Rantala_2016.pdf?sequence=1. 17.3.2019.
- Martat. 2019. Omat rahat. <https://www.martat.fi/marttakoulu/omat-rahat/>. 20.2.2019.
- Martat. 2019. Rahat riittää. <https://www.martat.fi/martat/marttajarjesto/kotitalousneuvonta/kohdennettuneuvonta/rahat-riittaa/>. 20.2.2019.
- OP. 2019. Talusvalmentaja luotsaa kohti unelmia. <https://op.media/talous/raha-ja-arki/talusvalmentaja-luotsaa-kohti-unelmia-27fafed90a084f1d9670b83f30884faf>. 17.2.2019.
- OP. 2019. ASP: kaikki mitä sinun pitää tietää säästämisestä, tilistä ja lainasta. <https://op.media/asuminen/ensiasunto/asp:-kaikki-mita-sinun-pitaa-tietaa-saastamisesta-tilista-ja-lainasta-4b4ffa1f1c8549a88afb07155fc93148>. 2.2.2019.
- OP. 2019. Tilit. <https://www.op.fi/henkiloasiakkaat/paivittaiset/tilit>. 2.2.2019.
- OP. 2019. Helpot säästäjän rahastot. <https://www.op.fi/henkiloasiakkaat/saastot-ja-sijoitukset/rahastot/helpot-saastajan-rahastot>. 28.3.2019
- Penno. 2019. Hallitse rahojasi. <https://penno.fi/home>. 17.3.2019.
- Pesonen, M. 2016. Sijoituspokkari, säästäjästä sijoittajaksi. Jyväskylä: Docendo.
- Rahoitusvakaussuojavirasto. 2019. Talletussuoja. <https://rvv.fi/talletussuoja>. 28.4.2019.
- Salonen, A & Raisamo, S. 2015. Suomalaisten rahapelaaminen 2015. Rahapelaaminen, rahapeliongelmat ja rahapelaamiseen liittyvät asenteet ja mielipiteet 15-74-vuotiailla. Terveystieteiden tutkimuslaitos.

- http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/129595/URN_ISBN_978-952-302-559-2.pdf?sequence=1&isAllowed=y. 9.3.2019.
- Suomen evankelis-luterilainen kirkko. 2019. Talousapua- ja neuvontaa. <https://evl.fi/apua-ja-tukea/arjen-ongelmat/rahahuolet>. 9.3.2019.
- Suomen pankki. 2018. Talouslukutaito 2020-luvulla. Maksuneuvoston e-kirjanen. https://www.suomenpankki.fi/globalassets/fi/raha-ja-maksaminen/maksujarjestelmat/suomen-pankki-katalystina-maksuneuvosto/maksuneuvoston_e-kirjanen_2018_talouslukutaito_2020-luvulla.pdf. 20.2.2019.
- S-Pankki. 2019. Portaittain nousevaa korkoa, S-tuottotili. 13.2.2019. <https://www.s-pankki.fi/fi/saastaminen-ja-sijoittaminen/saastotilit/s-tuottotili/>. 3.2.2019.
- Takuusäätiö. 2019. Velkalinja ja chat-neuvonta. <https://www.takuusaatio.fi/node/54>. 10.2.2019
- Takuusäätiö. 2019. Takuusäätiön takaus. <https://www.takuusaatio.fi/palvelumme/takuusaation-takaus>. 10.2.2019.
- Valtioneuvosto. 2018. Tiedote. Luottojen korkokattoa esitetään laajennettavaksi ja tiukennettavaksi. https://valtioneuvosto.fi/artikkeli/-/asset_publisher/luottojen-korkokattoa-esitetaan-laajennettavaksi?_101_INSTANCE_3wyslLo1Z0ni_groupId=1410853. 20.2.2019
- Vilka, H. 2015. Tutki ja kehitä. Tutkimuksen arviointi. Jyväskylä: PS-kustannus

Hei! Opiskelen Karelia-ammattikorkeakoulussa liiketaloutta ja teen opinnäytetyötä Karelia-ammattikorkeakoulun opiskelijoiden taloustaidoista. Tutkimuksen tarkoituksena on kartoittaa millaiset korkeakoulumme opiskelijoiden taloustaidot ovat. Kysely on osoitettu kaikille koulumme opiskelijoille alasta riippumatta. Kyselyyn vastataan anonyymisti eikä yksittäistä kyselyyn vastaajaa voida tunnistaa. Käsittelen saamani vastaukset luottamuksellisesti. Kysymykset ovat monivalintakysymyksiä, joten vastaaminen on helppoa ja vie aikaasi 5-10 minuuttia.

Pyydän sinua vastaamaan kyselyyn 3.3.2019 mennessä. Suuri kiitos osallistumisesta!

Linkki kyselyyn <https://link.webpolsurveys.com/S/3EAC507AD7220400>
Tutkimusluvan antanut Marjo Nenonen, päätösnumero LT058-I440427-2019.

Ystävällisin terveisin
Anniina Pitkänen

1. Sukupuoli

- Mies
- Nainen
- Muu

2. Ikä

- 18-23
- 24-29
- 30-34
- 35-40
- 40-

3. Pohjakoulutus

- Ammattikoulu/Ammattiopisto
- Lukio
- Yliopisto
- Muu, mikä?

4. Mitä alaa opiskelet

- Kulttuuriala
- Luonnontieteiden ala
- Luonnonvara- ja ympäristöala
- Matkailu-, ravitsemis- ja talousala
- Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala
- Tekniikan ja liikenteen ala
- Yhteiskuntatieteiden-, liiketalouden- ja hallinnon ala

5. Monennen vuoden opiskelija olet

- 1. vuosi
- 2. vuosi
- 3. vuosi
- 4. vuosi

6. Opiskelumuotosi

- Päivätoteutus
- Monimuotototeutus
- Avoin tai muu

7. Työskenteletkö opintojen ohella

- Koko-aikaisesti
- Osa-aikaisesti
- Tarvittaessa työhön kutsuttavana
- En ollenkaan

8. Mistä kuukausitulosi koostuvat? Valitse yksi tai useampi.

- Palkkatulot
- Opintotuki
- Opintolaina
- Sosiaalietuus
- Muut etuudet
- Vanhemmilta tai sukulaisilta saatu avustus

9. Kuinka paljon nettokuukausitulosi ovat? (opintolaina, opintotuki ja muut etuudet huomioon ottaen)

- 0-299 euroa
- 300-599 euroa
- 600-899 euroa
- 900- 1199 euroa
- 1200- 1499 euroa
- 1500- 1799 euroa
- 1800 euroa tai enemmän

10. Suunnitteletko talouttasi

- Kyllä, säännöllisesti
- Kyllä, satunnaisesti
- En koskaan

11. Jos vastasit edelliseen kysymykseen kyllä, miten suunnittelet talouttasi? Valitse yksi tai useampi.

- Pidän kirjaa tuloista ja menoista
- Seuraan rahan kulutusta verkkopankin tai jonkin mobiilisovelluksen kautta
- Jotenkin muuten, miten?
- En suunnittele talouttani

12. Säästätkö säännöllisesti johonkin seuraavista? Valitse yksi tai useampi.

- Säästötili
- ASP-tili
- Rahastot
- Sijoitusvakuutus
- Eläkevakuutus
- En säästä

13. Pidätkö talouden suunnittelua ja säästämistä tärkeänä

- Todella tärkeänä
- Jokseenkin tärkeänä
- En ollenkaan tärkeänä

14. Koetko tarvitsevasi apua oman talouden suunnitteluun

- Kyllä
- En

15. Kuinka usein seuraat rahankulutustasi (esimerkiksi verkkopankin tai mobiilisovelluksen kautta)

- Päivittäin
- Viikoittain
- Kuukausittain
- Harvemmin kuin kuukausittain
- En koskaan

16. Onko sinulla ollut maksuvaikeuksia viimeisen

- Kuukauden aikana
- 3 kk aikana
- 6 kk aikana
- Vuoden aikana
- Minulla ei ole ollut maksuvaikeuksia

17. Jos vastasit edelliseen kysymykseen kyllä, mistä mielestäsi maksuvaikeudet johtuvat?

- En osaa suunnitella omaa talouttani
- Elän yli varojeni
- Ostaminen on tehty tänä päivänä todella helpoksi
- Muutos elämäntilanteessa
- Rahapeliiriippuvuus
- Joku muu, mikä?
- Minulla ei ole ollut maksuvaikeuksia

18. Onko sinulla maksuhäiriömerkintää?

- Kyllä
- Ei
- En halua vastata

19. Maksuhäiriömerkintä hankaloittaa elämää monella eri tavalla. Oletko tietoinen, että maksuhäiriömerkintä voi vaikuttaa negatiivisesti seuraaviin asioihin?

	Olen tietoinen	En ole tietoinen
Asunnon vuokraus	☐	☐
Vakuutuksen ottaminen	☐	☐
Pankkilaina	☐	☐
Luottokortti	☐	☐
Sähkösojimus	☐	☐
Puhelin- ja nettiliittymä	☐	☐
Takaus tai pantinanto	☐	☐
Työnhaku	☐	☐
Vastuuhenkilöasema yrityksessä	☐	☐

20. Onko sinulla käytössä jokin seuraavista vakuudettomista luotoista? Valitse yksi tai useampi.

- Luottokortti
- Kulutusluotto
- Pikavippi
- Osamaksu (erissä maksettavat ostokset tai kaupan tarjoama tililuotto)
- Minulla ei ole vakuudetonta luottoa

21. Jos sinulla on vakuudetonta luottoa, mihin tarkoitukseen olet sen ottanut? Valitse yksi tai useampi.

- Arjen kuluihin
- Kertaostukseen
- Lomamatkaan
- Vapaa-ajan viettoon
- Aikaisempien velkojen maksuun
- Minulla ei ole vakuudetonta luottoa

22. Oletko saanut talousneuvoja joltakin taholta? Valitse yksi tai useampi.

- Koulusta
- Perheeltä ja sukulaisilta
- Kavereilta
- Mediasta
- Pankista
- Jostain muusta, mistä?

23. Oletko joskus hakenut neuvoja talousongelmiin?

- Kyllä, mistä?
- En

24. Talousongelmiin on saatavilla apua useilta eri tahoilta. Oletko tietoinen seuraavista tahoista, joilta on mahdollista saada apua talousongelmiin?

	En ole tietoinen	Olen tietoinen, mutta en ole käyttänyt palveluita	Olen tietoinen ja olen käyttänyt palveluita
Kunnan talous- ja velkaneuvonta	☐	☐	☐
Takuusäätiö	☐	☐	☐
Pankki	☐	☐	☐
Seurakunta	☐	☐	☐
Neuvontajärjestöt esimerkiksi Martat tai Elämänlaatu ry	☐	☐	☐

25. Saiko tämä kysely sinut pohtimaan henkilökohtaista talouttasi ja sen hallintaa?

- Kyllä
- Ei